

Přítomnost

ROČNÍK XI

V PRAZE 7. ÚNORA 1934

Za Kč 2.—

K prvnímu výročí hitlerovské vlády O. WEISL

Rozprava o otázce, na kterou se zapomíná HUBERT RIPKA

Život románové frazeologie

Jak vypadají dvacítiletí OTTO RÁDL

Jak mají být posuzováni němečtí protestanti

Nelson dohasíná

D. D. — Dokumentární fotografie rukopisů KD a ZH — Klub Přítomnost
Finančníci, hlase se - konjunktura se blíží — Co by se nemělo odkládat
Stromy a silnice — Chudnoucí národ? — Ještě o dvacítiletých

Obchod uhlím

ŽIVNOSTENSKÉ BANKY

P R A H A I I .
Jungmannova třída č. 1 n.
čísla telefonů 329-51, 329-52.

F I L I Á L K Y :

B R N O
telefonní čísla: 11081, 11082.

MOR. OSTRAVA
telefonní čísla: 3602, 3603.

BRATISLAVA
telefon č. 1405.

Komisionářský prodej
uhlí a koksu z revíru ostravsko-karvinského.

Export uhlí a koksu
do Polska, Jugoslavie, Bulharska, Italie a t. d.

Prodej la dřevěného uhlí retortního bukového.

Telegrafická adresa:
Ž I V N O C A R B O

BANKOVNÍ DŮM

PETSCHEK A SPOL.

PRAHA II.

BREDOVSKÁ 18

ADRESA TELEGRAMŮ: PETSCHEKOMP

FÉNIX

životní pojišťovací společnost ve Vídni

Reditelství pro republiku Československou
V PRAZE II, Lützowova ul. č. 7

Reditelství pro Moravu:
BRNO, Běhounská ulice čis. 10

Fil. řed. pro Slovensko:
BRATISLAVA, Grösslingova 34

POJIŠTUJE:

za výhodných moderních podmínek a soutěžných sazeb na život s lékařskou prohlídkou i bez ní, věna dítek a důchody.

Šesté vydání - 23-25.000 výtisků

K.M. ČAPEK-CHOD TURBINA

POCTĚNO CENOU ČESKÉ AKADEMIE
Brožované Kč 48.-, vázané Kč 63.-,
váz. v polokůži Kč 68.-. - U knihkupců
FR. BORO VÝ - PRAHA

OBSAH 5. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: EDUARD VYŠKOVSKÝ: Kus z historie deflace u nás. — MILOŠ VANĚK: K reorganisační Ligy pro lidská práva. — DAN JORDÁN: Co lidé píšou novinám. — Čtrnáct otázek o Englišově plánu. — Provolání na záchranu dětí. — Mladí lidé se dívají na svět? — Průlom. — Proti stavovskému zřízení. — Pochybnosti o Englišově plánu. — Mladí technické o racionalisační. — Dvacetiletí o sobě. — Ještě o dvacítiletých.

Přítomnost

za redakci odpovídá **Ferd. Peroutka**

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BORO VÝ V PRAZE II., NÁRODNÍ TRÍDA 18
Telefon číslo 390-51 až 54 — Účet poštovní spořitelny číslo 35.622
PŘEDPLATNÉ NA ROK Kč 100.—, NA PŮL ROKU Kč 50.—,
NA ČTVRT ROKU Kč 25.—, JEDNOTLIVÁ ČÍSLA Kč 2.—
Užívání nov. známek povoleno řed. pošt a tel. v Praze č. 13301-24-VI z 10/1 1924
TISKEM KNIHTISKÁRNÝ ORBIS, PRAHA XII., FOCHOVA TRÍDA 62

K prvnímu výročí hitlerovské vlády

Goebbels a Goering prorokují.

V těchto dnech končí Hitler první rok své vlády. Byl to rok slavnostního a hlučného nástupu. Nástupu práce? Nikoli: nastupovalo se provoláváním, pochodováním, obsazováním úřadů a osvědčováním, že programové body, o nichž se říkalo: „Toho přece Němci nejsou schopni!“ — jsou hitlerismu nejbližší. „Podaří-li se hitlerovcům úspěšně čelit nezaměstnanosti, mají vyhráno,“ řekl před několika měsíci ministr Goebbels. Z této pozoruhodné věty se tvořily obsáhlé vývody, při nichž se sice zapomínalo, že dr. Goebbels je v Třetí říši právě ministrem propagandy, za to se v nich opět objevily dohady o hitlerovském socialismu. Vždyť poměr hitlerovců k socialismu jest od samého začátku hitlerovského vzestupu středem obecného zájmu. Proti německé sociální demokracii (jíž bylo lze těžko vytýkati nedostatek německého uvědomění) bojovali hitlerovci neustálým poukazováním na to, že je příliš málo socialistická, a v hitlerovských knihách i časopisech se dodnes přesvědčujeme, že se tam slovo „Socialismus“ vyskytuje nejméně stejně často jako onen neujasněný mytos „Volkstum“, za jehož ochránce a obroditele se hitlerovci vydávají. Zakládají se pracovní tábory (Arbeitsdienst), zavádí se pro studenty bezplatná pracovní povinnost v dělnických koloniích (Arbeitspflicht), podporuje se zemědělské osazování periferií nezaměstnanými (Siedlung) — a tomu všemu se v Říši říká „unser Sozialismus“, ačkoliv jak Arbeitsdienst tak Arbeitspflicht mají především ráz předvojské výchovy.

Bylo velmi často napsáno, že hitlerismus je nástrojem říšského a hlavně porurského kapitálu, jímž tento se na dlouho zbavil socialistického nebezpečí. Ať však byl poměr mezi porurskými kapitalisty a hitlerovci jakýkoliv, jisté jest, že toho času jest Hitler faktorem mocensky těžko ohrožitelným, i kdyby se mu snad zachtělo říšskému kapitalismu se vzepřít. Na dělnické schůzi v Essenu vskutku také ohlašuje ministr Goering, že se tvoří „německý socialismus“, a od toho okamžiku poslušní hitlerovští teoretikové a žurnalisté chápou se per, aby toto tvrzení vyložili a zdůraznili. Pro klid a spokojenost v táboře hitlerovců nezdá se dosud vhodným, aby se oficiálně prohlásilo, že „hitlerismus nepracuje pro socialismus“ (lepší než marxistický, jak slibují). Tato víra (i když se nám zdá paradoxní) tvoří mezi německým lidem jedno z nejzákladnějších dogmat hitlerismu a jest novým dokladem pro tvrzení, že posledními událostmi v Německu neztratil své dobré jméno socialismus, ale že veškerá nedůvěra oficiálním jeho zastáncům projevená patřila jedině těmto osobám.

Bylo jisto již dávno, než se Hitler dostal k moci, že jakmile přikročí od teorie k praxi, narazí na rozpor mezi svými socialistickými sliby na jedné a výbojným militarismem, rasismem a ostatními prvky šovinistickými na druhé straně. Nikdy nebylo těžko si domyslet, co při řešení tohoto problému přijde zkrátka. A nyní tedy jsme svědky zajímavé etapy v hitlerovském vývoji, kdy při naprosto nekompromisním postupu v otázkách šovinistických provolává se dosud s neztenčenou energií, že Hitler bojuje o socialismus (poněvadž to masy chtějí slyšet), ale něco se mění: totiž obsah toho pojmu. Tvoří se

„deutscher Sozialismus“,

jehož ideologie byla nedávno jasně a instruktivně vypsána Willi Bürgerem (říká si nyní „Treuhand der deutscher Arbeit“) v prosincovém čísle měsíčníku „Vehlagen & Klassings Monatshefte“. Přeložíme z tohoto článku charakteristické stati:

„Socialismus je cizí slovo,“ píše Bürger, a „překládáme-li je do němčiny, musíme mu dáti německý smysl. Tu tedy pravíme: socialismus je vděčnost, spravedlnost, bohabojnost a umravnění národního společenství. Čemu říkáme národní společenství? Za posledních čtyřicet let byl příliš pěstován kult individua. Každý z nás je však produktem všech, kdož žili před ním. Národ jest minulost, současnost i budoucnost. Je však strašně, seznáváme-li v rozmluvách s městskými lidmi, že ani nevědí, kde jsou pochování jejich dědečkové a babičky, o pradědečcích ani nemluvě. Předpokladem německého socialismu je, aby se nežilo a nemyslílo od roku do roku, ale v generacích a v historii! Tomu říkáme usku-tečnění národního společenství. Národem jest vše, co jest z německé krve. . . Jest pohaněním čistého jména socialismu, označují-li se tak marxisté. Jejich these, že „každý je produktem svého prostředí“ je špatná. Zasaďte dub na březích Severního moře a jiný u řeky Rýna. Stromek na severu vyrostlý v mořských bouřích bude slabý a ohnutý, kdežto stromek v Porýní bude rovný a kvetoucí: pouze forma se změní prostředím; obojí zůstane dubem. Zrodí-li se někdo s prvky asociálními, nevnuke mu jich prostředí, kdežto člověk dokonalý zachová svou dokonalost kdekoliv. . .“

„Je třeba kolektivního myšlení, práce v kolektivu a vzájemné obětavosti,“ píše dále Bürger. „V čem vidíme kolektivní myšlení a práci? Otec, který vydělává, nesmí sám spotřebovat to, co vydělá. A i mezi ostatními členy rodiny musí ustoupit méně potřebný potřebnějšímu. V národě se požadavek obětavosti stupňuje: kdyby nebylo statečného německého vojska v letech 1813, 1870, 1914 — stala by se naše říše dnes dostaveníčkem Francouzů, negrů a Rusů, kdyby nebylo SA a SS, stal by se německý národ obětí komunistů! Tak vypadá požadavek obětavosti v německém socialismu. Neshoduje se s německým socialismem, jde-li německý člověk za hranice s úmyslem, dát cizíně plody své práce. Kdyby nebylo německého národního kolektiva, nebylo by německých vysokých škol, a není tedy správné, mají-li mítí z výsledku jejich práce užitek příslušníci jiných kolektivů.“

Co značí, že německý socialismus je vděčnost? V našem socialismu se nebude pracovat pro peníze, ale pro uznání. Pro viditelné a jasné uznání věrných služeb pro národ. Myšlenka udílení řádů a titulů vzešla z myšlenky obětavosti a vděku za tuto obětavost. Jak hrdí byli lidé (a bohudík dosud jsou!) na řády a vyznamenání, jež jim byly dány. To není penězi k zaplacení! A stejné to bylo s uznáními udělenými ve válce. Vzpomeňme císařského kříže I. řádu i II. řádu. Hrdinnou smrt nelze platit žoldem. V německém socialismu musí být znovu zavedeny řády a tituly! Chceme být vojiny své vlasti od prvního až do posledního dechu. . . Wir sind Soldaten der deutschen Ehre, wir sind Soldaten des deutschen Blutes, wir sind Soldaten der deutschen Arbeit!“

My, kdož jsme dosud zvyklí nazývati věci jich pravými jmény, marně bychom hledali v tomto „německém socialismu“ něco socialistického.

O hitlerovských kalkulacích.

Naskytá se otázka, zda budou ochotni dát v budoucnu pojmu socialismus tak podivný obsah také ti, kdož k Hitlerovi přešli, davše se zlákatí agitací, která prohlašovala říšské marxisty za příliš málo socialistické. Ale hitlerovci jsou ve svých politických kalkulacích daleko reálněji založeni, než by se z mytického obsahu jejich agitačních projevů zdálo: „Teorie nového německého socialismu bude ovšem znít poněkud nezvykle v uších těch, kdož byli vychováni teoriemi marxistickými“, píše zcela nezakrytě oficiální revue „Das dritte Reich“:

„Jakmile však přešli do našeho tábora, vzdali se marxismu a nebuje jim za těžko, vzdát se též marxistického smýšlení. Ostatně, prohlašuje-li někdo nepřetržitě a velmi hlasitě dvě léta či ještě déle, že věří v Adolfa Hitlera, nepřizná tak snadno, že se mýlí, zvláště když jejich mysl stále a stále zaměstnáváme novými ideami a událostmi. Vždy jde vlastně jen o část jediné generace! Ti mladší už vyrostli v zápalu a ohni loňského převratu, a ti nejmladší budou již odchováni výhradně našimi školami, našimi časopisy, našimi lidmi — těm už marxistická nebo pacifistická knížka nepřijde do ruky!“

Je tato sebevědomá bezstarostnost odůvodněná? Je velká otázka, podaří-li se opravdu říši, která leží přímo uprostřed Evropy, obehnat se čínskou zdí proti myšlenkovému i hospodářskému pokroku a vývoji a to zrovna v době, jejíž technika tempo a rozmach všemi silami směřují k světovosti. V této snaze jest něco typicky hitlerovského, co bylo nejdůležitější obsaženo ve volebním hesle této partaje: „Und nun erst recht — trotz allem!“

Co dělá vládce, když je v koncích.

Jakmile však svou novou koncepcí socialismu uhnul Adolf Hitler od slibů a plánů velkorysých hospodářských reformy, co zbývá ještě jako pozitivní cíl hitlerismu mimo obrodu všech šovinistických komplexů systému „Deutschland, Deutschland über alles“, které vůbec jest možno zmobilisovati? Ale tyto šovinistické city nejsou ničím samoúčelným! V úvodníku lipské reprezentační revue „Das neue Deutschland“, vedené Erichem Czechem-Jochbergem, čteme toto:

„Russland hat zuviel Einwohner, kann sie nicht ernähren, kann sie nicht erziehen, kann ihnen geistig nichts geben. Und in Amerika warten 20 Millionen(!) Arbeitslose. Höher als die Wolkenkratzer des Manhattan ist der Zündstoff aufgestapelt. Japan ist das Land, in dem man nur 15 Prozent der Bodenfläche bebauen kann, in dem also 169 Menschen auf das Quadrat-kilometer kommen. Japans Expansion bedroht die Philippinen, bedroht Russland, bedroht Australien. England ist in derselben Situation wie in der Zeit des russisch-japanischen Krieges. Es wird trotz der Bedrohung Australiens immer mehr auf die japanische Seite gedrängt, aber der natürliche Gegner Englands in Asien heisst Russland...“

Wir wollen nicht schwarz malen, es wären eine schlimme Weihnachtsbotschaft — aber diese Weihnachtsbotschaften haben wir schon einmal kennengelernt: Wenn ein Herrscher am Ende war seiner Weisheit, wenn ein System am Ende war — kam noch immer Krieg.“

Tohleto teoretisování nemá velké reálné politické hodnoty, ač je redakce doprovodila podrobnou mapkou („Neugruppierung der Welt“ ji nazvali) a obrázky válečných lodí, děl, letadel, tanků, jakož i přehlednou tabulkou o válečném loďstvu USA, Velké Británie a Japonska. Uvádíme tyhle výhledy v doslovném znění jen proto, abychom ukázali, jak se v Říši ve velmi vážených a rozšířených revuích zavádějí diskuse, kterým by za pár let docela dobře mohl slušet nadpis „Na koho svěsti vinu na válce“. Zatím by mohly mít všechny říšské obrázkové týdeníky motto: „Jak zdůvodnit a podnitit říšský militarismus“. Ale to jsou průvodní zjevy všech fašistických diktatur. Zvláštností hitlerismu jest, že od anti-semitského bojkotu se tam nepracuje pro žádný jiný viditelný cíl. Zcela jak hitlerovský žurnalista píše: „Wenn ein Herrscher am Ende war seiner Weisheit, kam noch immer Krieg.“

O vojenské poslušnosti usměrněných.

V Německé říši nebyla rozdracena jen veškerá moc socialistů a židů, ale také všechna politická moc katolíků. V „Prítomnosti“ byl v době, kdy byla rozpuštěna strana centrum, uveřejněn článek dra Alfreda Fuchse o historii této strany od založení až do rozpuštění. Co však se stalo s politickým vlivem německých katolíků potom? Způsob, jímž byli usměrnění a zařazeni do „nerozborné jednotné fronty národa ně-

meckého“, jest pro hitlerovské metody typický. Hitlerovský obsah pojmu „n e m e c k é k ř e s t a n s t v í“ jest pro skutečné křesťany stejně málo přijatelný jako jeho „německý socialismus“ pro socialisty.

Nutno připomenouti, že právě náboženstvím byl vždycky na venek vyjádřen rozdílný charakter říšského severu a jihu. Chtěl-li tudíž Hitler dát najevo naprostou jednotu německého národa, musil nezbytně katolíky i protestanty včlenit oficiálně do svého tábora, třebaže jeho strana tíhla dříve zcela rozhodně jen k protestantismu. Vždyť z tohoto důvodu měla dlouho poměrně nepatrné úspěchy právě v Mnichově, ač tam měla svůj generální štáb. Politická svoboda a samostatnost katolíků byla zabezpečena jednak úmluvami s Římem, jednak různými úmluvami mezi jednotlivými německými státy, na jejichž základě byla vytvořena jednotná říše. Přes tyto i přes řadu jiných překážek provedlo se sloučením prostě založením zcela nové ústřední katolické organizace pod spolehlivým vedením a prohlášením, že kdo do ní nevstoupí, ztratí vliv a upadne v nemilost. Koncem minulého roku bylo vydáno toto prohlášení:

„Zakládá se „Arbeitsgemeinschaft katholischer Deutscher“
Úkoly nové organizace jsou:

1. Cestná a bezvýhradná spolupráce na národním socialismu.
2. Péče o ujasnění poměru mezi církví, státem a národně socialistickou stranou od nejvyšší až do poslední instance.

Vedením se pověřuje místokancléř Papan, sekretářem bude hrabě Thun.

Jiné katolické politické organizace nebudou říšským vedením národně socialistické strany uznány.

Podepsán: Rudolf Hess.

V dodatku k tomuto prohlášení byla rozpuštěna dosavadní „Arbeitsgemeinschaft katholischer Deutscher“, vedená Lessaue, Schlorlemerem a drem von Schmidt-Pauli. Ten dr. Schmidt-Pauli patří k nejznámějším říšským politickým spisovatelům a je znám i čtenářům „Prítomnosti“ z několika výňatků z jeho nejznámější knihy „Die Männer um Hitler“, jež tu byly uveřejněny.

Podívejme se tedy, jak on reagoval na výnos, jímž katolíkům byla odňata poslední samostatná politická instance (bez- tak již polo národně socialistická) a jímž byl on sám zbaven vůdcovství a všeho politického vlivu.

I to je totiž příznačné pro vojenskou odevzdanost a disciplinu, kterou zavedl v říšské politice Hitler. Prohlášení dra Schmidt-Pauliho začíná takto:

„Für uns, die wir die geistigen Schlachten geschlagen haben, heisst es nun: Das Schwert in die Scheidel Hand an die Mützel Ablösung vor!“

Noch nisten hie und da Hoffnungen auf die Wiederbelebung einer katholischen Partei. Es muss ganz deutlich ausgesprochen werden, dass solche Hoffnungen nicht nur vergeblich sind, sondern gegen den Geist des neuen Deutschland verstossen, anstatt vertrauensvollen Herzens den graden nationalsozialistischen Weg zu gehen.

Als katholischen Burghauptmann könnte man keinen besseren finden als den katholischen Ritter und ritterlichen Katholiken von Papan.“

K této chvále Papanově dlužno poznamenat, že byl v červenci 1932 velmi nemilostivě ze strany centra vyloučen.

A co udělala papežská politika, když na její prohlášení a úmluvy s ní přestali tu naprosto bráti zřetel? Po stupnici protestů (proti rozpuštění centra, proti sterilisaci atd.) a serii zdvořilých návštěv v Římě, prohlásil papežský nuncius v Mnichově při nedávném kladení základního kamene k novému domu umění k Adolfu Hitlerovi: „Ich habe Sie lange nicht verstanden, nun verstehe ich Sie!“ Dvojí loket papežské politiky, zachovávající svůj vliv v malých státech odměřeností a nepřístupností a ustupující ve velkých státech na celé čáře, nikdy se neprojevil zřetelněji.

Kultura v Třetí říši.

Obraz by nebyl úplný, kdybychom se nezmínili o kultuře, jež se v Říši tvoří. Měli jsme nedávno příležitost prohlédnout si řadu kulturních říšských časopisů a podivili jsme se, jak v listech, které nedávno ještě tiskly Manny, Zweigy, Wassermann a jiné autory této hodnoty, objevují se rubriky „Povinnosti občana v Třetí říši“, „Soldatenhumor aus vergangenen Zeiten“, „Der Weltkrieg von der anderen Seite“ a jiné podobné. Vedle nich jsou tu články pensionovaných majorů („Meine Hauptmannszeit“, „Eine junge Deutsche in Paris 1914—1918“ s podnadpisem „ein ungemain pikantes Dokument, geschrieben von einer deutschen Aristokratin“), při čemž se o Francouzích mluví asi takto:

„Von Frankreich als einer europäischen Nation zu sprechen ist allerdings nur noch in geographischer Beziehung zu verantworten. Politisch, rassistisch und bald auch wirtschaftlich liegt sein Schwerpunkt in Afrika. Es ist heute keine Uebertreibung mehr, wenn man Marseille und Paris als vorgeschobene Posten der schwarzen Welle bezeichnet... Der erstaunliche Mangel an Rassegefühl, mit sich die Franzosen schon immer mit jeder niederen Rasse bedenkenlos mischten, feiert jetzt in Frankreich Orgien...“

To je vyňato ze „studie“ Heinze Gecka „Als deutscher Flüchtling in Paris“, jež vyšla v Lipsku.

Pro básníky, spisovatele a dramatiky, kteří se chtějí podrobit a opětovat hitlerismus, je stále konjunktura. Hledají se anketami, cenami, provoláními a jak se jen dá. V podmínkách vždycky čteme, že se hledá „ein bodenwüchsiges Werk eines arischen Autoren“, při čemž se zpravidla neopomene poznamenat, že „ausgeschlossen sind zersetzende, krankhafte und niederziehende Stoffe“ — marně jsme se ta epitheta snažili přeložit tak, aby i smysl a účel byly vystiženy. K udělení ceny malíři Volbehrovi píše „Velhagen & Klassings Monatshefte“ toto odůvodnění:

„Volbehrr náleží již dlouho národně socialistickému hnutí. Patří k těm, kdož velmi brzy byli okouzleni čarovnou mocí našeho vůdce a kdož netrpělivě očekávali až nás vysvobodí z dob, jež nedovedly ocenit válečné cti a slávy. Volbehrr prožil světovou válku a znázornil ji potomstvu na celé řadě obrazů. I za svých cest v cizině propagoval neúnavně hitlerovské ideje.“

To je zajisté dostatečná umělecká kvalifikace. Abychom čtenáři aspoň trochu ukázali, jak taková „bodenwüchsig“ a „erdgewachsen“ poesie vypadá, otiskujeme z prosincového čísla revue „Das neue Deutschland“ tuto básničku básníka Guido Zernatto:

Die Magd wacht in der Nacht bei einem kranken Schwein.
Derweil' ich hier sitz' und die Socken anstrick'
Reibt am Gitter den Rüssel die Sau,
Und ich setz' mit der Strickarbeit manchenmal aus,
Zähl' die Maschen, streck' tastend die eine Hand aus,
Damit ich das arme Tier krau'.

Wer wird, wenn ich einmal im Krankenbett lieg;
Bei mir wachen und reden mit mir?
Wer hält mir die kühlenden Tücher bereit,
kocht den Tee, hisst das Oel zu der richtigen Zeit,
wenn ich einmal die Kräfte verlier?

K této básni připsala redakce: „Nová, silná německá lyrika! Zernatto náleží k velkým slibům německé lyriky. Jeho umění jest zakoreněno hluboko ve vlastenecké půdě a voní drsně a ostře, jako květiny horských luk.“

Píše se o dobách předválečných a válečných, smýšlejí se vytrvale čítankové pověsti o Schlageterovi a Horstu Wesselovi — ale o dobách 1918—1932 mimo o etapách hitlerovského vývoje ani slovo! Je docela zřejmý úmysl, aby se o této krátké republikánské éře Německa přestalo mluvit! Tato tendence se do důsledků začíná uskutečňovat také v učebnicích, knižkách a na jevištích. Za to tím usilovněji se navazuje na tradici

doby vilémovské. A právě toto horečné hledání souvislosti s dobou císařskou znovu potvrzuje, že nejsilnější oporou hitlerismu při obrácení mysli nebyl nějaký opravdový národní socialismus, ale prostě zbytky mentality císařské, na jejichž vyhlazení patnáct roků republiky nestačilo.

Rub a líc obrozeného optimismu.

Vyprávěl mi nedávno pražský velkoobchodník, který se vrátil z cesty Německem, kdež dříve častěji pracoval, jak úžasně jej překvapila obecná změna mentality. Sám jsem měl při své poslední návštěvě v Německu dojem, jako bych se byl ocítl mezi zcela jinými lidmi, než s jakými jsem se tu stýkal dříve, a tu jsem tedy pozorování střízlivého muže čísel, zkušeného v mezinárodním obchodu a bankovníctví, vyslechl zvláště pozorně. Obecná skleslost a pesimismus, který nás zarážel snad ještě před rokem hned za říšskými hranicemi, byl vystřídán přímo neuvěřitelným optimismem a vírou v budoucnost. Tradicí vypěstované a skoro už vrozené vlastnosti Němce-vojína, kterým hodlal německý socialismus dát smysl v mírové společnosti, chtěje pruskou přesností, kázní a sebezapřením obrodit nový typ dělníka, nemohly se dostatečně rozvinout v chladné, nepathetické, střízlivé republice. Vždyť i kdyby se byla za poslední měsíce v Německu krise trochu zlepšila, není možné, aby se tak stalo o tolik, aby jediné tato skutečnost stačila k tak naprosté změně nálady. Jsou to pro nás psychologicky těžko vysvětlitelné momenty, jež dávají hitlerovcům radost ze života.

Jdete v noci spícím Štuttgartem. Z biografu vychází řada lidí. Někteří v uniformách, ale většina v občanském šatě. Zřejmě dělníci a úředníci: byli na nočním představení filmu o norimberském Hitlerově sjezdu. V třeskutém mrazu seřazují se do otevřeného šiku. Šikovatel je obchází, seřazuje, rovná — je půl jedné v noci, divák napjatě čeká, co se tu uprostřed tmy a zimy na opuštěné hlavní třídě bude dít! Skoro čtvrt hodiny trvá trpělivé urovnávání oděvu, postoje, hlav (divák přešlapuje mrazem a nedočkavostí): šikovatel se obrací k jednomu z mužů, který zůstal stranou na chodníku: „Herr Gruppenführer! Hlásím tolik a tolik mužů!“ Děkuji vám. Rozchod. Ti lidé by bez toho neusnuli... .

Druhý den brzy ráno telefonický rozhovor s československým konsulem. „Rád bych se o jedné důležité věci poradil s advokátem, ale o půl osmé mi odjíždí vlak na venkov... včera v noci jsem přijel...“ „Buďte bez starosti, opatřím vám jednoho. V sedm hodin čeká na nástupišti. Nejlepší právník ve Štuttgartě.“ Úžas. Spěch na nádraží. Na nástupišti čeká starší vážený pán (nejlepší právník ve Štuttgartě, řekl konsul) — není času na omluvy a vyptávání — půlhodinová rozmluva v chůzi po peroně sem a tam (zima k zmrnutí). Těsně před odjezdem: „Promiňte, pane doktore... nebyl bych si vás troufal tak brzy na nádraží... to konsul, že přijdete... Pozítří znovu projíždím, kdy bych vás směl vyhledat ve vaší kanceláři?“ „Mne najdete kdykoliv. Času nadbytek. Jsem totiž žid a nejsem připuštěn k soudu.“ Rozpaky. Vlak odjíždí.

Za dva dny ve Štuttgartě. Návštěva v kanceláři. První místnost je prázdná — tady asi pracovaly slečny: psací stroje jsou zamknuté, stoly holé, skříň zatažena. Druhá místnost: tu býval asi koncipient — psací stůl je připraven k vystěhování. V třetí místnosti sedí starší vážený pán — nejlepší právník ve Štuttgartě, řekl především do telefonu konsul... Za cestu na nádraží v sedm hodin ráno, za poradou v mrazu na nástupišti — deset marek. Po kolika dnech první výdělek? A kolik tisíců je takových? Tito nezaměstnaní nejsou ve statistikách říšského úřadu práce uvedeni.

Nádražní čekárna; u stolu řada dělníků zaměstnaných za byt, stravu a uniformu v pracovním táboře. „Dva roky jsem

byl bez zaměstnání, teď pracuju!“ vykládá jeden z nich. „To je zas jen dočasné řešení,“ podotýkám nesměle (veřejné diskuse nejsou v Německu dovoleny). „Nelze přece zaměstnat několik milionů lidí za byt a stravu a ubírat tak práci place- ným dělníkům!“ „Jaképak filosofování! Na rok mám vy- staráno a potom...!“ „A potom?“ „Ich hab' keine Sor- gen! Der Führer wird sich kümmern! Der Führer wird's schon schaffen!“

Závěr o mužnosti a vnitřní odpovědnosti v politice.

Našel jsem nedávno starou přednášku slavného sociologa a národního hospodáře Maxe Webera, přednesenou v Mnichově v roce 1919, uprostřed shonu a nadšení vyvolaného koncem války a republikánskou revolucí. Mluvil o politice a politikách. V zakončení zaujalo mne toto místo:

„Rád bych si s vámi, vážení přítomní, pohovořil o tomto té- matu po deseti letech ještě jednou. Potom, jak se bohužel s mno- ha důvodů musím domnívat, nastane na dlouhou dobu reakce, a z toho, co zajisté mnozí z vás, a já se otevřeně přiznám, také já sám si přeji a v to doufám, ne snad vůbec nic, avšak aspoň zdán- livě málo dojde svého splnění — jest to velmi pravděpodobné a mě to nikterak nepodlamuje, jest však zajisté vnitřním břemenem o tom vědět. Neleží před námi kvetoucí léto, ale spíše polární moc s ledovou tmou a drsností. Neboť kde nic není, tam neztrácí své právo toliko císař, nýbrž také proletář. Až tato noc pomalu bude odcházet, co bude vnitřně z nás všech?“

Max Weber umřel v roce 1920. Politické perspektivy viděl podivuhodně správně a také začátek krise skorem přesně předpověděl. Jeho přednáška končila slovy: „Politika zna- mená silné a pomalé vrtní tvrdých prken s náruživostí a prozíravostí zároveň. Každý, kdo v ní chce pracovat, musí být vůdcem a nejenom to, nýbrž ve zcela prostém slova smy- slu — hrdinou. I ti, kdož obojím nejsou, musí vzít za svůj štít onu pevnost srdce, která vydrží ztroskotání všech nadějí, neboť jenom ten, kdo jest si jist, že se nedá zlomit tím, když svět nazírán s jeho stanoviska, bude příliš hloupý nebo nízký pro to, co on mu chce dát — jenom ten jest povolán k po- litice!“

Tato mužná slova můžeme si zopakovat i dnes, kdy po jed- noroční hitlerovské bilanci vidíme všechnu špatnost a vše- chno reakcionářství této revoluce proti svobodnému přesvěd- čení, proti národnímu sebeurčení, proti ženské emancipaci, proti politické demokracii a proti řadě jiných vymožeností duchovních i politických, o nichž jsme byli přesvědčeni, že boje o ně jsou už dávno probjovány. O. Weisł.

poznámky

D. D.

Doufejme, že přes to, že listy některých politických stran nejdříve chvíli váhaly, než propůjčily věci publicitu, jaké za- slouží, smysl těchto dvou písmen je už každému dostatečně znám: Demokracie dětem. Občané státu, kteří pro sleziš- tské příčiny světové (jimž ujiti nepodařilo se žádnému, sebe moc- nějšímu státu světa) nemohou zajistit všem dospělým čle- nům státu živobytí ve slušné, ba někdy ani ne v lidské míře, scházejí se a podávají si ruce, aby uchránili aspoň děti onoho zpuštění, které hrozí jako důsledek hospodářské krise. Ná- sledky války v životě těch, kteří před dvaceti lety byli dětmi, táhnou se do dneška; dobrý pozorovatel postřehne ono oslabení fyzické, morální i nervové. Hrozí nebezpečí, že po dvaceti le- tech se historie zpuštění dětí bude opakovat — tentokráte nikoliv pro válku, nýbrž proto, že lidé nejsou ani tak moudří, ani tak dokonalí, aby dovedli zvládnout hospodářské síly. Ra- dikální kritické akce Demokracie dětem se posmívají: hle, dětem pomáhají a dospělým pomoci nedovedou. Dejme tomu, že je to pravda. Dejme tomu, že našich chyb je jako listů na stromě. Pripustíme, že v životě vládne necitelnost jednoho

k druhému. Doznejme, že silní se chovají bez gentlemanství k slabým. Je to všechno důvodem, abychom své chyby ještě rozmnožovali lhostejností k osudu dětí? Jestliže si toho naši kritikové přeji, připustíme, že větší věci řešit nedovedeme. Ale až to připustíme, skloňme se s láskou k řešení této věci menší, která má to vzácné štěstí, že se o ní názory všech shodují. Také my věříme, že v lepším společenském řádu by byl osud dětí zajištěnější, než jej může zajistit akce, o níž mluvíme. Ale co bychom řekli lékaři, který by nemocnému tuberkulosou řekl, že v jiném sociálním řádu možná vůbec tuberkulosy nebude a poslal ho pryč, odmítaje před konečnou úpravou světa zabývat se detaily? Možná, že jsme opravdu jako celek rozumu omezeného, citu okoralého a zatvrzelí ve svých chybách. Ale nyní jde o to, abychom dovedli dát aspoň onu pověstnou cibulíčku. O to, abychom byli gentlemanští aspoň k nejmenším a nejslabším.

Akce Demokracie dětem nabyla už i s politického hlediska takových forem, jichž bychom za nic zase pozbyti nechtěli. Hle, sešli se tu Češi, Němci a Maďaři, autonomisti a neauto- nomisti, a na člověka, jehož povoláním je zabývat se politi- kou a každý den truchlivě se probírat celou tou spoustou nutných i zbytečných rozporů, jež mezi námi řadí, pisobí tato spolupráce dojmem téměř blaženým. Zdá se, že pomo- houce dětem, pomůžeme trochu také sami sobě a mimochod- em spravíme i něco v tomto státě, co politika dosud pone- chávala rozbito. Není to malá věc, že k akci přihlásilo se už tolik německých spolků, že to reprezentuje jeden milion ně- meckých spoluobčanů; není malá věc, že tentokrát podal Čechům k spolupráci ruku i Kulturverband, nástupce zná- mého Schulvereinu; po prvé se něco takového děje v jeho historii. Po prvé, co stojí Tyršův dům, objevili se tam zástupci Němců a mluvili svou mateřštinou, a Češi to snesli, obracejíce svůj zájem k věci větší. Není možno, aby tyto pozoruhodné děje byly úplně bez významu pro posílení myšlenky státní jednoty, což je společným cílem všech Čechů, ať se jinak hlásí k jakémukoliv směru.

Diktatury se vychloubají svou schopností velkých, celostát- ních činů; tvrdí, že jsou aktivnější než demokracie. Nuže, tentokrát se chystá demokracie s nimi konkurovat; chce ukázat, že také ona umí se vzhopit. Velmi prosíme vůdce akce, aby vším se přičinili, aby od slov skutečně došlo k či- nům, aby to, čím se veřejnosti budou moci vykázáti, byl sku- tečný příklad demokratické aktivity, aby výsledky nebyly ne- patrné. Bylo by nebezpečně vyvolatí takové naděje a zklamati děje by potom; bylo by smutné, kdyby první spojení Čechů, Ma- ďarů a Němců mohlo ukázat jen na droby jako na výsledky své činnosti. Jde o počátek. Vydaří-li se dílo, budeme mítí mnoho příčin, abychom si na akci Demokracie dětem zacho- vali také vědeckou politickou vzpomínku. —fp—

Nelson dohasíná

Nelson III. dohasíná a s ním dohasíná i zájem o něj. Ty- pická česká historie. Jak se rozčilovaly politické strany, jak se předháněly v prohlásování, co všechno je potřebí zařídit; jak ostře mluvily na adresu uhlobaronů, jak horlily proti ra- cionalisaci, která zabije lidi a nepřináší nikomu prospěchu; jen několika jednotlivcům. Mluví se také o socialisaci dolů, o vyvlastnění dolů atd. Ale hovory zmilkly a situace vypadá tak, jako by i socialisté nebyli dosti pevně přesvědčeni o tom, že socialisace dolů je možná a nutná. Nejde jen o to, že v době defenzivního socialismu nemá mnoho nadějí na uskuteč- nění socialistický požadavek; právě o to jde: poznám-li, že ten či onen požadavek je spravedlivý, musím — vystoupím-li s ním — jej hájiti do krajnosti. — Bylo mnoho rozčilování, a výsledek — více než hubený. Nesocialistické strany a listy — „Nár. listy“ a „Prager Tagblatt“ — odváděly pozornost jinam. Celkem to tak dopadlo. Nelson III. byl kusem české s o c i a l n í o t á z k y a nikdo se tu nezakousl tak, aby si vy- nutil jasnou odpověď. Psalo se ostře proti uhlobaronům; ale: dál budou horníci špatně placeni, dál budeme mítí drahé uhlí. Snad opravdu tam těch 142 lidí přišlo o život k vůli země- třesení. V Chebu nebo v Kutné Hoře. Politická bilance Nel- sonu III., politická bilance levice je chudší, než musila být. To není otázka síly. To je otázka toho, jak poctivě se vezme věc do rukou. V. G.

Dokumentární fotografie rukopisů KD a ZH

Profesor Karlovy university Dr. V. Vojtěch byl tak laskav, že informoval nás o posledních výsledcích dokumentárního zkoumání RKD a ZH fotografickými metodami. Sleduje kaž- dou novinku dokumentární fotografie a snaží se doplňovatí za-

řízení svého ústavu přístroji pro tyto metody. Scházejí ovšem peníze.

RK a RZ fotografoval prof. dr. Vojtěch již na podnět některých pánů z akademie roku 1914, což bylo však válkou přerušeno a teprve roku 1928 obnoveno. Úkolem bylo fotografovati hlavně některá sporná místa (na př. různé rasury, tak zv. kryptogram „Hanka fecit“ a pod.) a zjistiti, zda by se nedaly někde objeviti stopy jiného písma, z něhož by se dalo souditi na stáří rukopisů. Práce fotografické pak měly býti podkladem pro další zkoumání odborníků. Pracováno bylo celý rok a učiněno celkem na 500 snímků nepočítaje v to předběžné pokusy na jiném materiálu. Bylo fotografováno jak paprsky viditelnými tak i neviditelnými za použití různých filtrů a různého osvětlení (kolmého i více méně šikmého) nejen makro, ale též i mikrograficky. Z neviditelných paprsků bylo použito jednak paprsků ultrafialových a to jak metodou přímou — použitím křemenného objektivu se stříbrným filtrem — tak i nepřímou — fluorescenční, jednak paprsků Roentgenových.

Na dotaz, zda byly rukopisy fotografovány též paprsky infračervenými na nové desky, s velikou citlivostí, sdělil prof. dr. Vojtěch, že teoreticky je používáno infračervených paprsků již velmi dlouho. Prvé pokusy sahají až do druhé poloviny minulého století. I v Praze zabýval se touto otázkou prof. fyziky na české technice Zenger. Praktickému použití vadilo však dlouho nedostatek vhodných sensibilátorů, které by ocitlivily desku v dostatečné míře pro infračervené paprsky, aby expozice nebyly nemožně dlouhé a citlivost sahala dosti daleko do infračervené části spektra. Teprve asi roku 1927 přišly do obchodu. Při fotografování RZ bylo použito infračervených desek, které si prof. dr. Vojtěch ovšem tehdy musil sám zhotovovati.* Nyní jsou již asi dva roky tyto desky v obchodu a to mnohem citlivější a s větší rozsahem citlivosti, než mohly býti desky v laboratoři vyrobené, takže metoda tato je nyní snadno přístupnou a práce je daleko rychlejší a pohodlnější než dříve. Je rozšířeno mínění, že se dá neviditelnými paprsky, ať již ultrafialovými nebo infračervenými vyškraabané neb zamaзанé písmo učiniti čitelným. A přece i zde jako všude ve vědách přírodních jsou určité hranice, které se nedají překročiti. Je-li písmo vyškraabané tak, že je povrch papíru neb pergamentu rozdrásán, pak nelze ani neviditelnými paprsky písmo objeviti. Profesor dr. Vojtěch pochybuje, že by se dalo novými infračervenými deskami zjistiti více, než co bylo zjištěno již roku 1928. Ježto věda stále pokračuje a přináší nové zkušenosti a poznatky, nepovažuje prof. dr. Vojtěch svoje práce za skončené a doufá, že bude moci ještě jednou jinými metodami rukopisy zkoušeti, dlouhovlnnými paprsky Roentgenovými, které byly poslední dobou hojně zkoušeny a jich praktické použití usnadněno. Rovněž metody koloidně chemické by mohly přinést cenné poznatky pro poznávání stáří písma. Prof. dr. Vojtěch zabývá se nyní touto otázkou, je to však práce veliká a dlouhodobá a naráží v nynější době spoření na téměř nepře-konatelné obtíže.

Obháječi pravosti rukopisů mají zde krásnou příležitost uspořádati mezi sebou sbírku a věnovati sebrany obnos na vědeckou výzbroj ústavu university Karlovy. Práce a zkoušky, které by se daly ještě provést budou obhájece obou rukopisů velmi zajímat. Je-li pravost obou rukopisů záležitostí pro český národ opravdu tak důležitá, jak to obháječi pravosti rukopisů tvrdí, pak nebude pro ně jistě žádná obět malá, aby pravda byla dokázána.

B. Palkovský

Klub Prítomnost

Klub „Prítomnost“ vydal brožurku o své historii, o svých úkolech; seznam přednášek a debat od roku 1926 do roku 1933 doplňuje tuto historii klubu, historii vnějškově snad prostou, ale vnitřně velmi zajímavou. Klub rodí se r. 1926 na okraji národní strany práce. Rodí se jako společenský klub, který neklade si úkoly politické; chce jen společensky sjednocovati příslušníky politické strany, tvořiti společenské prostředí, které nemůže vytvořiti politická organizace. Strana práce zaniká, ale nezaniká klub, který se zrodil na jejím pokraji. Jde dále; není politickým klubem jedné politické strany, a není také vďovcem po jedné politické straně. Škrát také slovo „společenský“ a obrací svoji pozornost docela jinam. To říkají také vstupní slova článku o úkolech klubu „Prítomnost“: poslání klubu „Prítomnost“ jest v podstatě politické. Ovšem ne politické v tom smyslu, že by bylo jeho cílem získavati podílu na politické moci, nýbrž spíše propagačně politické, nebo chcete-li výchovně politické. Při tom vůdčí propagovaná idea jest idea a státnosti.

* Tedy jedině RZ, nikoli KD.

Malá brožurka klubu „Prítomnost“ dává nám možnost pohlednouti do duchovního života části inteligence, zejména pražské. Nutno ovšem podtrhnouti: částí inteligence; ale i s touto výhradou můžeme tuto brožuru považovati za nepřímou obhajobu inteligence, neboť tato brožurka ukazuje, že tato inteligence není daleko tak zlá, jak se to o ní často říká. Bylo již uvedeno, jaká jest vůdčí idea tohoto klubu; jest to idea státnosti. Tato idea nezůstává na papíře. Jest uskutečňována v celé činnosti klubu, který ukazuje i pracovní metody této inteligence. Tato inteligence chce demokracii vzdělanou; chce demokracii kritickou. A vnitřní metoda klubu: demokracie = diskuse.

Před válkou proti práci politické byla združňována práce nepolitická. Dnes zní tato otázka jinak: jest možná, jest nutná práce nestranická, jest možno pracovat, míti veřejný, politický vliv i mimo rámec a farnost politických stran, které mají tak velkou moc, že jiný hlas vedle nich lehce zaniká. Mnoho nezdařených pokusů o práci a různé formace mimo politické strany zdálo by se nasvědčovati tomu, že není možná politická práce mimo politické strany. I v budoucnosti ztroskotají ty pokusy, které budou popírati nutnost politických stran. Ale klub „Prítomnost“ ukazuje, že jest možná jedna cesta: počítati s existencí politických stran, ale počítati i s tím, že pro vzdělané demokraty jest strana jen nástrojem a že mezi politickými stranami, zejména sobě blízkými jest dosti místa, kde se možno sejíti k diskusím o politických otázkách, a to diskusím volnější, než jest možná v politické straně. — Mluví se často o krizi inteligence. Bylo by nesprávně ji popírat. Ale bylo by také nesprávně se domnívati, že jen inteligence jest v krizi. Ti, kteří tak rádi mluví o krizi inteligence, prožívají namnoze krizi hlubší. Ale brožurka o činnosti klubu „Prítomnost“ ukazuje, že nelze mluvit jen tak obecně o krizi inteligence. Tato část inteligence, která tu skládá své účty a vykládá, co chce, jest aktivistická. Dlouhá řada přednášek a diskusí má jeden cíl: dobrat se kladného stanoviska k jednotlivým časovým i zásadním problémům. Víme dobře, jak těžko se shánějí lidé na politické schůze. Tento klub pořádá přednášky, diskuse, často, týdně a nestěžuje si na nedostatek posluchačů. Naopak. Čím to? Jest to tím, že lidé jdou rádi na přednášky, které jsou aktuální a které mají úroveň. Prohlášíme-li themata, vidíme, že tu není zoufalé thema: o současné politické situaci. Jsou tu themata živá. Po této stránce může býti tento klub příkladem; strany si stěžují, že nemohou dostati mezi sebe inteligenci. Tento klub jí má, a jeho styk s inteligencí je živý. Jest vidět, že chyba není vždy na inteligentech, ale v tom, jak je získat. Klub tento má svůj vliv na své posluchače, má vliv i na řečníky, jejich názory jsou tu korigovány názory jinými. Má vliv na veřejné mínění, zejména na ty, kteří je dělají. Kolikrát themata, která byla přetřásána v tomto klubu, přešla do sloupců denních listů, vzbudila zájem, ohlas, souhlas i odpor? Vidíme tu, že jest možno pracovat a působiti politicky i mimo politické strany. To jest poznatek velmi důležitý, neboť počítají-li někteří s možností reformy našich stran zevnitř, ukazuje případ tohoto klubu, že jest možno působiti i zvenčí. Strany pak budou lepší, poznají-li, že jest tu mimo ně vlivný mimostranický korektiv. Tu jest prokázána možnost nestranické práce, práce mimo politické strany; a to jest zejména případ inteligence, skutečné inteligence, která nerada si zvyká na bezduchou autoritu politických stran, i kdyby ráda v nich pracovala. Případ klubu „Prítomnost“ ukazuje, že ta inteligence není tak zlá, jak se o ní říká. Ukazuje, že tato inteligence chce politicky pracovati, že chce demokracii vzdělanou, kritickou. Ukazuje, že chyba není jen v inteligenci, ale i v těch, kdož k ní nedovedou na její cestu.

V. G.

Finančníci hlase se — konjunktura se blíží

V době, kdy sklepení moderních vnitropražských betonových paláců, zařízení ať již jako kina nebo divadla, či jako restauranty, vinárny nebo danciny, zejí většinou temnou prázdnotou a kdy na některých místech se s fatální pravidelností setkáváme každého čtvrt roku s novým majitelem, zatím co jiná sklepení, předem již projektovaná pro příští provoz divadla nebo kina, stojí třebas již několik let opuštěná, nikdy zatím ještě nepoužitá pro své původní účely, v této době nutno doporučiti zatrpklým majitelům vylištěného pražského podzemí k přečtení inserát v „Malém oznamovateli Národní politiky“ ze dne 19. ledna, který přetiskujeme v doslovném znění:

Finančníka s 2—300 tis. Kč k zařízení úkrytů proti otrav. plynům hledám. Jediněč. rozsáhlé místa. 5 m pod zemí k dispozici. Zajištění do I. hyp. Zn. „Hotel v Praze“, Poppl, Vinohrady, Anglická 24.

Páni finančníci, hlase se! Nejlepší uložení vašich peněz je v zařízení protiplynových úkrytů! Vložený kapitál sice dnes ještě nenese úroky, ale za měsíc, za rok, za dva — kdo ví? Ostatní nemovitosti dnes přece také nic nenesou. A hotové peníze? Inflation, deflace, reinfляция, redeflace, expropriace, Englišův plán, Preissův plán atd. atd. — má to smysl stráždat? Má to smysl investovat do něčeho jiného než do protiplynových úkrytů? Až nastane doba konjunktury těchto podzemních místností, investovaný kapitál se s tučnými zisky zakrátko vrátí zpět do vašich kapes. Lůžová sedadla, křesla, balkon, galerie, jak se komu zachce — totiž, kolik kdo právě bude moci zaplatit. Konečně — ti, kdo na to nemají, ti ať si zůstanou doma, nebo ať se jdou procházet na ulici či do sadů. Vždyť do divadla nebo do biografu také nikdo zdarma nemůže.

Jára Brož

Co by se nemělo odkládat

Výstavba středoslovenské vysílací stanice. Novinářské zprávy ujišťovaly, že s pracemi se začne na jaře 1934. Ale nedávný interview dra Šourka věc objasnil: úvěr a nerozřešená otázka umístění stanice odkládají plán do doby pozdější.

Chci vrhnout trochu světla na průměrného slovenského posluchače, který si luští tajemství éteru průměrným aparátem. „Počúval si horehronský folklór?“ „Ako, priateľu? Bratislavu som nemohol vyladiť, Königsberg mal práve koncert a Ľrahu po poludní vôbec nechytím.“ „Tok čo si počúval?“ „No, čo som mal robiť? Aby som sa nenudil, tak Budapešť. Prednáška.“ To jest rozhovor dvou učitelů středoslovenské vesnice, který se opakuje po celém Slovensku. Uprímně řečeno: průměrný slovenský posluchač ani nemá jiného východiska, má-li těch málo chvil, které může věnovat rozhlasu, využít co nejpříjemněji a bezstarostně, nemá-li se rozčillit stále unikající Bratislavou nebo slabě slyšitelnými stanicemi ostatními. Večer je situace v technickém ohledu příznivější. Ale zas háček: v nevhodnějších hodinách je německý rozhlas. Je tudíž zřejmé, že pro posluchače, který rád vyslechne i přednášky jakéhokoliv rázu, zůstává téměř výhradně jen Budapešť. A zdá se, že Budapešť si to uvědomuje a situace obratně využívá. Provokace — toť ještě mírně charakterisování činnosti maďarského rozhlasu. Sudťe sami: ke konci minulého roku, když byly úředně oznámeny výsledky sčítání lidu v ČSR., Budapešť v zprávách referovala o nich v tomto smyslu: výsledky jsou nesprávné, protože sčítací komisaři se dopouštěli nekálých přehmatů, ba přímo falšovali statistiky. Takovým tónem vyznívají oficiální rozhlasové zprávy sousedícího státu. A sta slovenských posluchačů radia ve své jednostranné informovanosti kroutilo hlavou nad podivnými metodami našeho byrokratického aparátu. Dnes na Slovensku a zvláště na středním, je situace taková, že většina posluchačstva čerpá poučení, informace a denní zprávy, všechno tendenčně upravené, z maďarského rozhlasu. A nemůžeme to připisovat jen na vrub nějaké snad přichylnosti k jižnímu sousedu, nýbrž raději oprávněnému požadavku poslouchat technicky bezvadný rozhlas. Účinky však v obou případech jsou stejné — a co je hlavní — zřejmé. Psychosa nebezpečně velkých vrstev slovenského posluchačstva je zdrcujícím dokladem pochybené rozhlasové politiky u nás v době, kdy maďarská rozhlasová politika zaznamenává ohromné úspěchy. Jaké důvody uváděli Maďaři za postavení nové obrovské vysílačky na Lakihegyu? „Chceme vybudovat takový rozhlas, aby každý obyvatel Maďarska mohl poslouchat Budapešť na krystal.“ A dosáhli toho, že stanice je výborně slyšitelná na krystal na celém jižním a středním Slovensku.

Oddalování stavby středoslovenské vysílačky jest křiklavým dokladem toho, že u nás není smyslu ani pro propagandu státu uvnitř státu. Československý rozhlas nijak nepospíchá včlenit ty nejšířší slovenské vrstvy do kádry uvědomělých posluchačů národního rozhlasu, ba dokonce i slovenskou, hůře situovanou inteligenci nechává vegetovat na stravě, jakou ochotně servíruje maďarský rozhlas.

Š. H.

Stromy a silnice

Stromy jsou podobnou samozřejmostí, jako zdraví — pokud není ztraceno. Teprve na stepi zachybí jejich krása, stín a šum. Je tam jako ve mlýně, zastaví-li se složení. Zkusme, třeba z díla Mikuláše Alše, vymýtít strom, často jen letmo naznačený, a ono přestane být nejen zrcadlem české krajiny, ale i českého srdce.

Chlubíváme se, že je naše republika parkem Evropy; je-li to pravda, pak jedině zásluhou stromů; jeť jisto, že onen zvláštní pávab naší vlasti tkví v blíže důvěrném vztahu a stří-

dání mezi lesy, ovocnými sady a poli. Proto musíme se zbylými lesy zacházet šetrně a sadů si hledět.

Všimněme si zatím stromořadí kolem cest. Na březích potoků a řek nasázela si příroda svoje aleje olší a vrb; člověk tento příklad bezděčně napodobí, sázeje kolem silnic a cest stromořadí jabloni nebo lip. Na tyto naše aleje, ozdobu krajiny a útěchu poutěných, přišlo v poslední době několik pohrom. Mráz, paraziti, telegrafní vedení a nákladní auta. Nezvyklý mráz (či spíše střídání mrazů s prudkým zářením slunce) ublížil v roce dvacátém devátém ovocným stromům tak, že namnoze zahynuly (hlavně švestky a ořešáky). Ty, co zbyly, ochuravěly a staly se snadnou kořistí nejrůznějších parazitů, zavlečených k nám nedbalostí při zasilání stromků, roubů i ovoce. Dospěli jsme k neutěšenému poznatku, že sadařství není již jen libezným a potěšlivým zaměstnáním, že se stalo i chemickou válkou proti všemožným škůdcům. Někdy v ní však člověk prohraje — třeba proti mšici krvavé — a nezbude než se uchýlit k útěšnému heslu poražených: moudře ustoupit a štěpy s těžkým srdcem vykácet a spálit. V tomto boji je nezbytno umět se dohodnout. Aby všichni v kraji současně káceli, je-li nezbytné, aby všichni svědomitě postříkovali osvědčeným přípravkem, aby všichni sázeli druhy pro kraj vhodně a jeho podněbí dobře snášející a pod. Tedy rozumná dohoda a vzájemná ústupnost; skoro jako v politice.

Podívejme se na další dva škůdce: auta a telegraf. To jsou činitelé, vzhledem ke stromům protichůdní, kteří se nemohou dohodnout. Strom je mezi nimi jako zrno mezi žernovky; ujde-li jednomu, odře jej druhý. Naše silnice, zvláště okresní, jsou úzké a křivolaké, bylyť stavěny v době, kdy nebylo potuchy o nákladním autu. Mají-li se dvě taková monstra na nich vyhnouti, odnese to jistě strom uzařenými větvemi. Utrpí zvláště jabloně, libující si v nízkých kmenech a široce rozložitých korunách. Auta vyžadují tedy stromů o vysokých kmenech, s větvemi směřujícími vzhůru. Tomu požadavku hově nejlépe hrušně. Nám jsou však milejší jablka a proto nezbyvá než vypěstovati jabloně co nejvyšší a vybírat druhy se sevřenou korunou.

Ale běda, telegrafní vedení nesnese naopak stromů vysokých; jeho zřízení ureží bezohledně všechny větvě blízké se k drátům, bez ohledu na estetiku i zdraví stromu a vhodnost doby. Tu je tedy dobrá rada drahá. Nezbyvá než sázeti stromy co nejvyšší a to zatím jen po jedné straně silnic a druhou ponechat telegrafnímu vedení. Snad by časem mohly být sloupy postupně zvýšeny, pokud je telegrafie bez drátu vůbec neodstraní. Lépe méně stromů než mnoho mrzáků. Pro auta a telegraf se nevzdáme stromů u silnic, jako chtěli s počátku učiníti Japonci, kácejíce aleje monumentálních kryptomerií, nehodící se podle tehdejšího jejich názoru k moderní vymoženosti telegrafu. Naopak se ani ovšem nevzdáme pro stromy pokroku; vzdáme se tedy jen stromů nízkých a oněch druhů, které tvoří široké koruny. Nahradíme je vysokokmeny, anebo, kde bude nutno, ještě vznosnějšími lipami, javory, jehlančí-tými duby, topoly a j.

Brdzo takovéto žádoucí nápravy škod vzniklých, na silnicích stromořadích, je špatný stav finanční, postihnoucí zvláště okresy. Vypěstovati však ovocnátce o kmenech co možno vysokých, vyžaduje několika let času, což má však i svou výhodu; tu totiž, že by rouby k tomu potřebné byly brány ze stromů po neblahém roce dvacátém devátém dostatečně již zotavených.

Ani nejpyšnější autostrada, není-li osázena stromovím, nemůže se co do krásy rovnati slušné okresní silnici, jejíž kvetoucí aleje, protínající zeleň jarních polí, jsou pro mnohého tím nejkrásnějším, co v přírodě zná. Nenechme proto jedinou cestu a silnici bez útěchy ovocného nebo divokého stromoví: sázejme však promyšleně, abychom nemusili stromy buď mrzačit nebo předčasně kácet.

Jaroslav Nauman.

Chudnoucí národ?

Mluví se v poslední době o tom, že nás čeká osud chudnoucího národa. Nutno říci, že tato slova nejsou malováním čerta na zeď. Mluví o tom suchá čísla hospodářských statistik. Se stínem toho setkáváme se i na živých pražských ulicích a to právě tam, kde mnozí jsou nakloněni mluvit o povážlivé rozmálosti hlavního města republiky. První dojem opravdů mohli by mluvit o tom, že pražská hlavní ulice neví nic o krisi. Automaty a buffety jsou nacpány; jednotkové obchodní domy jsou přeplněny tak, že strážník musí dělat pořádek. To je však povrch. Podíváme-li se hlouběji, poznáme, že do těch automatů a buffetů chodí lidé ne užívat, ale obědat nebo večerět za

1.50—2 Kč. Nějaké velké jídlo to není; stačí to právě tak na ošizení žaludku. Člověk z venkova má dojem, že si tu Praha vyhazuje z kopytka. Ve skutečnosti jde z velké části o maličké zaměstnance, jichž měsíční příjem stlačila krize na nějakých 300—450 Kč. Tito lidé (a neustále jich přibývá) nemohou se najísti; šidí žaludek a šidí sebe. Na venek se to leskne — A jednotkové obchody? I ty jsou výrazem, ne-li dítětem krize. I tu se lidé šidí. Šidí se tím, že nakupují za 1—2—5—10 Kč. To jsou tak asi peníze, na které muž a žena chudnoucího právě stačí. Kvalita zboží odpovídá té stupnici: 1—2—5—10 Kč. Lidé nemají mnoho a mohou kupovat za málo. Kupují lacino; kupovat levně znamená často kupovat drahé. Ale není pomoci. Lidé, kteří v peněžence mají jen těch 1—2—5—10 Kč, tíhnou tam, kde se prodává podle této stupnice. — Všimněte si, že zatím co rostou obchody prodávající podle peněženky chudého člověka, zanikají obchody, které počítaly se zámožnější klientelou. Střední vrstva intelektuálů je pomalu, ale jistě proletarisována. To, co vidí povrchní pozorovatel Prahy, vypadá mnohdy jako lesk. Je to však lesk, zakrývající bídu.

V. G.

politika

Hubert Ripka:

Rozprava o otázce, na kterou se zapomíná

Nacionalistickému tisku naskytla se příležitost, aby horlivě osvědčoval své vlastenectví a bránil národní ráz tohoto státu. Záminkou mu byla přednáška, kterou jsem měl nedávno ve Společnosti pro studium národních otázek. „Prager Tagblatt“ a „Sozialdemokrat“ přinesly zprávy o některých mých vývodech a návrzích. Tisk Stříbrného dal povel k alarmu; ostatní si pospíšili, aby se nezdáli méně vlastenečtí. Hluk frázistů, kteří ryčně spustí na obranu národa a vlasti, kdykoli se ozve rozumnější hlas, připomínající potřebu rázně se zabývat národnostním problémem, nepohnul by mne, abych odpovídal a vysvětloval. Ale několik přátel mne upozornilo, že bude dobře, vyložím-li v úplnosti svoje myšlenky, o kterých v tisku byly jen zprávy kusé. Jsem přesvědčen, že náš národnostní problém zaslouží za nynější mezinárodní i vnitřní situace pozornosti vážnější než kdykoli dříve. Proto bude dobře, podnítl-li moje úvaha věcnou rozpravu.

Němci jsou v Československu
menšinou.

Ve zmíněné své přednášce reagoval jsem především na některé vývody z přednášek, které loňského roku v menšinové Společnosti měli mluvčí Němců, Maďarů, Poláků a Židů. Pokládal jsem zvláště za nutné, obrátit se proti stále opakovanému tvrzení, že Československo je s hlediska národnostní struktury kapesním vydáním bývalé monarchie rakousko-uherské. Je to these zásadně nesprávná; politicky má ten význam, že Němci, pokud se k ní hlásí, vyvozují z ní pochybenou orientaci pro svou praktickou politiku. Mezi Rakousko-Uherskem a Československem jsou po stránce národnostní podobnosti jen zcela vnější: podobají se vlastně jen v tom, že ani jeden ani druhý stát nebyl a není národně jednotný. Ale národnostní struktura obou je ve skutečnosti naprosto různá. V Rakousko-Uhersku byli celí narodové, kteří byli prakticky v postavení menšiny, ačkoli měli svou vlastní státoprávní tradici;

a většina národů byla ovládána menšinou národů dvou. Novodobá národnostní myšlenka, spějící v podstatě k tomu, aby každý národ měl svou vlastní státní organizaci, nutně vedla k rozkladu a k rozbití Rakousko-Uherska, a to tím fatálněji, čím méně bylo ochoty a schopnosti vládnoucích, aby našli nové formy, ve kterých by se národnostní hnutí mohlo organicky vyjádřit a zařadit. Naproti tomu Československo je právě státoprávním výrazem a uskutečněním národnostní myšlenky československé. Je to stát, který je politickou organizací národa československého. Je to stát Čechoslováků, a v tomto smyslu je to stát národní. Na tomto jeho charakteru nic nemění skutečnost, že jsou v něm i živly jinonárodní. Československo není stát národnostně jednotný, ale proto nepřestává být národním státem Čechoslováků. Živly jinonárodní jsou tu skutečně jen menšinami. Jsou to zlomky národů, které si vytvořily svou státní organizaci ve vlastních národních státech, německém, maďarském a polském (problém židovský je zvláštní povahy, ale v této souvislosti není třeba se jím zabývat). Sudetští Němci jsou zajisté významní počtem, kulturní a civilizační vyspělostí, hospodářskou mocí a zdatností. Proto mezi evropskými menšinami představují menšinu svého druhu, která vyžaduje zvláštní politiky, ale přesto jsou a mohou být jen menšinou. Tímto konstatováním nechceme nějak zlehčovat důstojnost a význam jejich postavení. Konstatujeme jen neodčinitelnou skutečnost, která vede k určitým prakticky politickým důsledkům.

Sudetští Němci mají zcela jiné postavení, než měli Češi v Rakousku. My jsme usilovali o obnovu svého národního státu, ať to byl program, který nejdříve hledal státoprávní vyrovnání s říší na základě federalistickém, neb později (za války) šel za úplnou státní samostatností. Takového programu sudetští Němci nemají a mít nemohou. Nejen že nikdy neměli vlastní státoprávní organizace, a tak postrádají státoprávní politické tradice, která je činitelem velmi důležitým. Ale i kdyby chtěli takovou tradici založit, nutně by ztroskotali. Jednou se o to ostatně pokusili, když v zimě r. 1918—19 zakládali „Sudetendeutschland“; zeměpis je tehdy nutil k organizaci čtyř takových státeků — už proto musili ztroskotat. Tato zkušenost potvrdila dokumentárně nemožnost podobné politiky. Sudetští Němci mohou volit jen mezi dvojitou politikou: mohou se rozhodnout pro irendentu, usilující o připojení krajů, které pokládají za své území, k Německu a k Rakousku; nebo se musí rozhodnout pro roli menšiny v Československu. Proto bylo by marným úsilím, kdyby chtěli napodobit politiku Čechů v Rakousku; na této cestě k úspěchu nedojdou.

Dr. Ernst Kundt vykládal v menšinové Společnosti, že programy německých stran byly v podstatě formulovány už před válkou a že nebraly rozhodujícího zřetel na vznik Československa, nýbrž že byly určovány národnostním problémem „an sich“. Pokládá to za správné a za samozřejmé, neboť je přesvědčen, že „staré národnostní problémy zůstaly v podstatě stejné“. V tom však právě spatřuji zásadní pochybení, které nutně vede k pochybené orientaci v praktické politice. Protože národnostní problémy v Československu různí se podstatně od národnostních problémů v Rakousko-Uhersku, programy německých stran měly se orientovat podle této zcela nové, československé, skutečnosti, která vymezovala sudetským Němcům posta-

vení menšiny, ovšem velmi významné. Pokud opravdu byly určovány zřetelem na národnostní problém „an sich“ bez zřetele na konkrétní československou skutečnost, nemohly se státi bezpečnými kompasu pro cíle sudetsko-německé politiky. Ostatně také tím můžeme vysvětlit (i když známe i jiné příčiny), proč se politika sudetských Němců bezradně potácela, tíhnouc jednou k radikálnímu heslu sebeurčení (které svádělo na cesty iredenty), po druhé k reálnější, ale přesto velmi neurčité koncepci autonomie, po třetí k praktickému aktivismu. Sudetští Němci nedovedli programově zakotvit v československé skutečnosti. Není to poslední příčina nejen jejich poměrně skromných úspěchů, kterých si s a m i vydobyli, nýbrž i současného rozvratu jejich politického tábora.

Ve zmíněné své přednášce dr. Kundt se zvláštním důrazem prohlašoval, že sudetští Němci necítí se minoritou, nýbrž že se pokládají za „národní skupinu (Volksgruppe) se stejnými právními nároky jako národní skupina česká na vyhovující státoprávní uspořádání (Ordnung) tohoto prostoru“. Pokud Němci budou sdílet tento názor, dosud velmi rozšířený, budou narážet na nepřekonatelné nesnáze, a to z toho prostého důvodu, že budou v rozporu se skutečností. Nic nemohou změnit na tom, že v tomto státě jsou a budou vždy menšinou. Tři jsou vždy méně než deset. Ale nejde jen o poměr početní. Politicky rozhoduje skutečnost, že „státoprávní uspořádání tohoto prostoru“ je a bude nutně dílem československého národa, jemuž Československá republika je jeho národním státem a jedinou státoprávní organizací, ve které plně může rozvinout svou národní vůli a svou tvořivost, ať kulturní nebo hospodářskou nebo politickou. Přítomnost národnostních menšin ukládá mu určité zřetele, kterých musí dbát, chce-li dobře svůj státní prostor uspořádat. Národnostní menšiny nemohou mít ve všem zcela stejné postavení jako národ, jehož politická vůle vyhověla a udržuje tento stát. Tak na příklad, i nejdělnější úprava jazykové otázky, ze které by byly vyloučeny všechny zřetele prestižní a národnostně bojovné, bude mít určité meze: je nemožno, aby vnitřní úřední řečí byla čeština i němčina, nebo aby všechny úřady byly důsledně dvojazyčné. Takováto národnostní rovnoprávnost stala by se ve skutečnosti příkořím a újmou na národu většinovém. „Otázka naší německé menšiny — napsal Masaryk ve „Světové revoluci“ — jest otázkou práva nejen Němců, nýbrž i nás Čechů.“

Chápeme, že Němci se nechtějí smířit se skutečností, která jim vymezuje postavení menšiny. Roku 1918 byli zbaveni politických výsad, které jim dávaly skutečnou nadvládu nad Čechy. Ztratili postavení pánů. Ve všem, co přinášel nový řád, spatřovali křivdu a bezpráví. Ale i když se mnohým Němcům ublížilo, není bezprávím a křivdou všechno, co za ně Němci považují — mnoho bylo nutným odčiněním bezpráví, na nás za Rakouska spáchaných. Není-li už Brno ovládáno německou menšinou, neubírá se tím práv Němcům, nýbrž uvádějí se v dobré své právo Češi. Celkem lze říci, že zmenšení německého Besitzstandu z doby rakouské, bylo spravedlivou nutností. Němci si stěžují, že bylo zrušeno mnoho jejich škol, že mnoho jejich úředníků bylo pensionováno nebo propuštěno, že byli zbaveni některých posic hospodářských. K správnému a spravedlivému úsudku dospějeme jen tehdy, budeme-li srov-

návat, jaký byl stav pro náš národ a pro Němce před r. 1918 a jaký je nyní. Provedené změny zasáhly Němce jistě bolestně, ale i když je pravda, kterou by nebylo čestné zastírat, že se staly nespravedlivosti, přece jen v úhrnu můžeme s dobrým svědomím říci, že celkový nynější stav je mnohem spravedlivější než byly poměry v době rakouské.

Masaryk razil heslo „odrakouštit se“ nejen pro nás, Čechoslováky, nýbrž i pro Němce. Řekl otevřeně: „Naši Němci se musí odrakouštit, musí se vzdát starého zvyku nadvlády a nadpráví.“ To také znamená, že musí uznat své postavení menšiny. Dovolíme se ještě Masaryka, který přece od počátku zastával se správného a spravedlivého řešení národnostní otázky a tím si získal důvěry většiny sudetských Němců. Nevyslovil se pro „stejné nároky“ Němců jako Čechů na „státoprávní uspořádání tohoto prostoru“, nýbrž správně jen „pro p ř i m ě ř e n o u spoluúčast ve správě státu“.

(Dokončení.)

literatura a umění

F a u t o r:

Život románové frazeologie

Vážený pane redaktore!

Snad můj článek bude připomínat napodobování K. Poláčka, leč věc je u mne jiná. Sbíráám fráze ve volných chvílích už dlouhou dobu a třídím je na vědeckém podkladě, v kartotékách. Myslím, že se budu chlubit tak trochu unikátní sbírkou, protože sbírám frazeologii všeho druhu a také se vším příbuzenstvím, k ním se vztahujícím.

K d e j i n a l é z t i.

Neobral jsem si za úkol nalézt kolébku románové frazeologie, jenom se dohaduji, že jest ze všech frazeologií nejstarší. Románová frazeologie je všeobsažná, dotýká se všelidských problémů. Chci psát, jak nadpis praví, o životě románové frazeologie, nikoli o její minulosti nebo budoucnosti. Poznat ji v dnešním jejím složení znamenalo přečísti několik románů. Tak jako K. Poláček sebral největší kontingent frází v mladočešství, musil jsem se tázat, kde najdu nejbohatší prameny románových frází. Adresa je přece známá, víme, kdo jsou u nás literární plantážníci. Objevují se mezi nimi nová jména, ale vládnoucí postavou je stále ještě Bohumil Zahradník Brodský a Vlasta Javořícká. V tomto žebříčku na třetí místo bychom postavili Viléma Neubauera a pak jsou tu ještě V. Sl. Jelínek, Fr. Rožďalovský a ku podivu nemalý počet žen.

Z m ě n a v ň a d r e c h.

Bohumilem Zahradníkem-Brodským jako literárním problémem zabýval se již před lety v „Přítomnosti“ spisovatel František Langer. Mezi jinými už on objevil u Brodského nápadnou přichylnost k popisování ženských ňader. Je to objekt, od kterého se Brodský nemůže odtrhnouti. U něho se (nesčetněkrát!) „její ňadra bouřlivě dmula“. — Dmutí však předpokládá, aby ňadra byla bujná. Nu bývala opravdu taková móda, nosila se kdysi bujná ňadra. A v té době, když to bylo tělesným ideálem mnohých žen, zmocnila se — bujných ňader inserce (existuje totiž i insertní frazeologie), a mluví o nich ještě dnes. Poně-

vadž spisovatelé se tím nepochybně cítili zaskočení a ke všemu doba bujných ňader si už nežádala, zahynula bujná ňadra, nemyslitelná a nežádaná u ženské generace, která cvičí a provozuje sport. Na jejich místo nastoupila všude požadovaná a předepsaná „malá, pevná ňadra“. Nová románová fráze nechává malá, pevná ňadra hráti takovouto úlohu: „jejich obrysy vystupují“. — Je přirozené, že malá, pevná ňadra nelze nechati bouřlivě se dmouti. V kterémkoli románu Zahradníka-Brodského napsaného ve starší době najdete zaručeně „bujná ňadra, bouřlivě se dmoucí“. — Vezměte si však román „Serafína“ (vycházel předloni v *Národní politice*) a zjistíte, že tam už hrdinky mají — „malá a pevná ňadra, jichž obrysy vystupují...“ — Na tomto příkladu jsme ukázali, jak se románová fráze dovede přizpůsobit době. A takových příkladů je víc, kdy fráze se převléká, mění, přetvořuje nebo prostě vyvstane hned celá nová.

Sebral jsem ještě nejběžnější románové fráze v malý slovník. V porovnání se slovníkem Karla Poláčka bylo by zajímavé stopování některých slov. K tomu by bylo třeba, aby si člověk zahrál na detektiva a sledoval leckterá slova, jak se zahazují s frázemi. Jsou slova, která se vyskytují ve frazeologii novinářské i románové, úřední i technické. Je možno příležitostně taková slova usvědčit z této neplechy a pisatel to slibuje učiniti. Kartotékový systém české frazeologie dovoluje mu mít slova a fráze takřka pod policejním dohledem.

Slovník:

A.

Ach, zvolala Klára.
Akcent, viz Vřelý.
Anastazie, nejčastěji jméno služebních dívek.
Andělská je krása, úsměv, trpělivost, dobrota, zjev.
Anekdota, viz Pikantní.
Arogantní je chování svůdců, nevěrníc.

B.

Bezvadně formována jsou lýtka.
Bídáci, viz Ha! Och, Po zásluze.
Bloudily, viz Myšlenky.
Brunátná je červeň.
Bublajíci, viz Potůček.
Budoir, viz Útulný.
Byt, viz Přepychový.
Bytost, viz Drahá.

C. Č.

Čas kvapí.
Čerpá, viz Látko.
Červánky, viz Purpurové.
Červeň, viz Brunátná, Polila.
Cíle, viz Vytčené.
Činití, viz Nástrahy, Neslušné.
Cítití, viz V jeho náruči.
City se vylévají.

D.

Dekoltovaná, viz Hluboce.
Dekor se zachovává.
Den, viz Památný, Slavný, Nezapomenutelný, Sychravý.
Díky, viz Překypující.
Divně si s námi zahrává osud.
Dobrák je od kosti.
Dojetí, viz Nemohla se.
Drsný je kraj, podnebí, jeho jednání.
Drtivá je bolest.

Držeti, viz Líbánky.
Duše, viz Slovo, Ujařmená, Křišťalová.

E.

Elastické jsou kroky.
Elegáni, viz Uhlazení.
Energické jsou rysy tváře.

F.

Fatum! volá z nedostatku umění a znalosti psychologie.
Francouzská je Riviéra, kam jezdí novomanželé a zhýralí bídáci s milenkami.

G.

Gesta, viz Odmítavá.

H.

Ha! volají bídáci a zrazené milenky.
Hlas, viz Melodický, Tajemný, Varovný, Vroucí.
Hluboce dekoltované jsou toalety, hluboce byla zklamána.
Horká, viz Polila.
Hořká je pilulka.
Hořela touhou ještě jednou naposled spatřit jeho tvář.
Hrob, viz Sklácen.
Hýření, viz Opájet se.

CH.

Chladnoucí jsou rty.
Chléb, viz Duševní.
Chťiče, viz Ukájeti.
Chvějí se, viz Kolena, Pohnutlivá.
Chvíle, viz Proklínal, Památná, Slavnostní.

I.

Intervaly jsou minutové.
Intimní je svazek, separé, chvílka, poměr.
Irena, oblíbené jméno pro svůdné dívky z pensionátu.

J.

Jak se můžeš opovážit vinit mne z něčeho tak nečestného?
Jakžé? otázka hrdínek, po níž zpravidla následují mdloby.
Jalové jsou pomluvy, řeči.
Její ňadra bouřlivě se dmula...

K.

Karmínové, viz Rty.
Klára, oblíbené jméno pro dívky, které v lásce zklamou.
Klesla mu do náruče...
Klotylda, oblíbené jméno pro starší dámy z příbuzenstva.
Kombiné, viz Růžové.
Kraj se probudil pod sněhovou pokrývkou.
Krása, viz Vyložená.
Krev je uváděná ve var. Viz Žena.
Krůpěje, viz na čele.
Krutý je osud.
Květ je líbezný.
Kypěti, viz Zdraví.

L.

Láska, není dost místa pro variace.
Látka se čerpá ze života.
Líbánky se drží, slaví, tráví.
Libý je spánek.
Líbezný je květ mládí.
Loučení, viz V duchu.
Ludmila, oblíbené jméno pro domácíně vychované dívky.
Lýtka, viz bezvadně, Pružné.

M.

Mám vás rád...
 Manželský je ráj.
 Melodický je hlas.
 Milenka, viz Ha!
 Milosrdná, viz Smrt.
 Modlitby, viz Vroucí.
 Mučivá je nejistota.
 Mužná jsou slova, léta.
 Mužská, viz Ratolest.
 Myšlenky její bloudily, provázejí ho, zastavují se u, ulehají s ní, prchají.

N.

Na čele vyvstávaly mu studené krůpěje potu.
 Na prahu života stojí hrdinové a hrdinky románů.
 Nádherný je zjev krasavice, jež upoutává zraky přítomných.

Ňadra, viz její.
 Náhoda, viz setkání.
 Náruč, viz Klesla.
 Nástrahy se činí nevinným dívkám a paním.
 Našpulené, viz Rty.
 Návrhy, viz Neslušné.
 Náznaky, viz Vyměňují.
 Nejistota, viz Mučivá.
 Nemohla se ubránit slzám, dojetí.
 Nemohu bez vás žít...
 Němý je obdiv, s nímž k němu vzhlédla...
 Nervy, viz Ocelové.
 Nesmazatelně se mu vryla její podoba do paměti.
 Nesmělé je zaklepaní, které se ozvalo...
 Netrpělivost, viz Horečná.
 Neustupovati, viz Zásady.
 Nevinnost, viz Pel.
 Nezapomenutelný je den.
 Nikdy! výkřik sváděné k svědci.
 Noha, viz Stůj, Olověná.
 Nosík, viz Pikantní.
 Nyvý je pohled, který upírala na...

O.

Ó! volají překvapení, dojetí a zrazení.
 Obblečení, viz Bezvadně.
 Obnažená jsou těla, zuby.
 Od té doby uplynulo... let
 Odlesk, viz Zapadající.
 Oduševnělý je pohled.
 Och bídáku, mumlala...
 Okamžik, viz Pohnutlivý.
 Okázalé je vystupování.
 Olověná jsou závaží na nohách, viz Mraky.
 Omamná, viz Vydechována.
 Omlouvat, viz V duchu.
 Ona, viz Touha.
 Opětovati, viz Pozdrav.
 Osudná je chvíle.

P.

Padla, viz V tom, Smutek.
 Pečeť, viz Políbek.
 Pel nevinnosti je setřen.
 Pietní jsou vzpomínky.
 Pilulka, viz Hořká.
 Po zásluze potrestání jsou bídící.
 Pochod, viz Duševní.

Pokrývka, viz Kraj.
 Políbek, pečeť míru, smíření milenců, viz Jejich.
 Poměr viz Intimní.
 Pomíjející je svět, chvilková vášeň.
 Postava, viz Ztepilá.
 Potácela se mezi životem a smrtí.
 Pouta, viz Trvalá.
 Pozdrav je srdečný a opětuje se.
 Pozornost se věnuje.
 Požehnaní, viz Boží.
 Pravidelné jsou rysy tváře.
 Prázdnou zejí raněná srdce.
 Probudil, viz Kraj.
 Přepychově je zařízený byt.
 Přetrhávati, viz Svazky.
 Příkré jsou schody a slova.
 Příležitost se skýtá.

R. Ř.

Ráj, viz Manželský.
 Rána, viz V tom.
 Ratolesti jsou ženské, mužské, zelené a nejmladší.
 Rodiče, viz Varovný.
 Rozpalovala, viz Žena.
 Rozpoložení, viz Duševní.
 Rty, rtíky jsou rudé, smyslně vykrojené, našpulené, karmínové, svědné, hrdě vykrojené, rozkošné, pevně sevřené, silné, sladké. Viz Chladnoucí, Jejich.
 Ruce, viz Vražedné, Tajemné. Tisknou se významně.
 Růžová jsou kombiné, psaníčka, situace do budoucna.
 Rychlost, viz Vybičována.
 Říza, viz Purpurová.

S. Š.

Setřít, viz Pel.
 Sic, viz Ani.
 Síla, viz Tajemná.
 Sklácen je muž do hrobu.
 Slepá je vášeň, zášť.
 Slovo tryská z hloubi duše, viz Příkré, Vražedné, Vroucí, Ani, Jarní, Mužné.
 Slušné jsou příjmy.
 Smíření viz Políbek.
 Smutek padl do jeho srdce.
 Smyslné, viz Rty.
 Soužití, viz Trvalá.
 Starci, viz Vybičována.
 Stín je vrhán.
 Strhující je úsměv.
 Stůj noho! píše romanopisec v dobré náladě.
 Sudičky mu vložily do vínku.
 Svůdná je příležitost, vdovička, viz Rty.
 Šij, viz Úbělová.
 Šťastná, viz V jeho.

T.

Tajemné jsou ruce, neznámé síly, hlas mu našeptávající.
 Tma byla jako v pytli.
 Trestání, viz Po zásluze.
 Trpělivost, viz Andělská.
 Tryskati, viz Slovo.

U.

Ubránit, viz Nemohla se.
 Uhlazené jsou způsoby starších elegantů.
 Ujařmená je duše, lid.

Uplynulo, viz Od té chvíle.
Útulný je její budoir.
Uváděna, viz Krev.

V.

V jeho oběti cítila se šťastná.
V tom padla rána a...
Var, viz Krev.
Varovný je hlas starých rodičů.
Vděky, viz Překypující.
Vdova, viz Svůdná.
Vilnost, viz Vybičovaná.
Víněk, viz Sudičky.
Vítězný úsměv pohrával kol jeho úst.
Vřelý je akcent.
Všestranné je vzdělání.
Vštěpovati, viz Zásady.
Vybičovaná je vášň vilných starců, rychlost.
Vybuchl v nepochopitelný smích, vybuchla v nepochopitelný pláč.
Vyhlídky jsou do budoucnosti.
Vykrojené, viz Rty.
Vyložená je kráska, situace.
Vystupování, viz Okázalé.
Vyšší jsou cíle, k nimž hrdinové románů kráčí.
Významně, viz Ruce.

Z.

Zachovám tě v nejkrásnější vzpomínce.
Zapřisahal jí vším, co je mu na světě drahé, svaté.
Zařízený, viz Přepychový.
Zásady se vštěpují a neustupuje se od nich.
Závaží, viz Olověné.
Zavrával a před očima se mu ztmělo...
Zazářil, viz Úsměv.
Zdravím se kypí.
Zdravující je zpráva.
Zeje, viz Prázdnota.
Zelené, viz Ratolesti.
Zklamána, viz Hluboče.
Zrak, viz Duševní.
Zurčivý, viz Potůček.
Zvědavost, viz Ukájetí.

Ž.

Žehnatí, viz V duchu.
Žena, rozpalovala jeho krev.
Žítí, viz Nemohu.
Život, viz Na prahu.

do ba a lid é

Otto Rádl:

Jak vypadají dvacetiletí

(III. Mezi venkovem a velkoměstem.)

Oktavánka gymnasia v severních Čechách.

Atmosféra naší třídy je věrně vystižena vašim oddílem, ... do samoty se nechce. Budoucnost, to je obava. V naší třídě je zájem o politiku dosti velký, ale víc o politiku zahraniční. Debatuje se hlavně o sociálních problémech, krisi a jejich důsledcích. Fašistou není ni-

kdo, ale Němci jsou v nelásce. „Fašisto“ je skoro ná-dávka. Židovský spolužák úplně splynul s třídou. Dík dřívějšímu třídnímu je veliký zájem o etické hnutí. Pořádají se debaty: „Poměr Čechů a Slováků“, „Soudobá literatura“ a pod. Bohužel se nedospívá k pevným závěrům. Poměr k profesorům dosti dobrý. Mluví se s nimi o časových otázkách, žáci jimi však nebyvají ovlivňováni. Zvláštní charakter dodává třídě, že mezi 15 hochy a 10 děvčaty je 80% přespolních. Žáci, kteří dojíždějí s většího města s německým nátěrem, se zajímají o biografy, různé zábavy, vážnější hudbu i o oděv. Žáci z proletářských osad inklinují ke komunismu. Vyhraněných straníků však skoro není. „Prítomnost“ čtou čtyři žáci, více se čte „Čin“, který dává k dispozici místní studentský spolek a „Listy pro umění a kritiku“, které dává škola. Většinou se však čtou tyto revue jen zběžně. Z novín se čte nejvíce „České slovo“ a večerníky. Zájem o literaturu je dosti velký. Letos byl nejčtenější Ivan Olbracht, ale nejen „Nikola Šuhaj“, i jeho starší spisy. Děvčata čtou mnohem víc než hoši, někdy však jen ze snobismu. Číst špatné romány se posuzuje jako „shocking“ a nikdo by se k tomu nepřiznal. Skoro každý má nějaký svůj speciální zájem: hraní na housle, malování, ping pong, či něco jiného. Hoši hrávají v prázdných chvílích nejvíce kopanou a v zimě bruslí. Oproti sextě je však letos už zájem o sport dosti malý. Poměr mezi hochy a děvčaty je opravdu velmi dobrý a kamarádský. Koedukace se chválí. Někdy se vyskytnou také nějaké neshody, ale většinou jsme na to pyšní, jak to mezi námi dobře klapě ve třídě. O lásce se mezi hochy a děvčaty skoro nikdy ani nemluví, a když, tedy jen velmi dětinsky: jen jedna „třídní láska“. Děvčata si vykládají mezi sebou ráda různé historie a historky, jak je to u hochů, nevím. Některá z děvčat mají již vážné známosti, doma schválené, které povedou k sňatku. Neexistuje nezdravý stud, k pohlavním věcem je poměr prostý a přirozený. V sextě byli hoši k nám trochu sprostí, dnes už po tom není ani stopy. Společenské chování není nejlepší u většiny z nás, ale tomu se nelze divit, protože většina žáků je z velmi chudých rodin — jen děvčata jsou většinou z rodin úřednických a trochu zámožnějších. Školní plat s ohledem na příznivější majetkové poměry platí jen tři žáci. Školu bereme velice vážně a máme ji rádi, protože dobře víme, že až opustíme její stěny, nebude nám už nikdy v životě tak veselo jako teď. Každý tak trochu doufá, že se snad veřejné poměry hospodářské přece jen zase změní a že snad bude zase na světě líp, ale důvěru v to nemáme a ideály také ne. Máme jen snahu. Nenašla jsem ve Vašem článku dosud nic, o čem bych řekla: „Ne, tak to není“. Mám radost, že i ti starší toho konečně jednou tolik pochopili a projevíli o nás trochu zájmu.

Oktavánka reálného gymnasia
z jižních Čech.

Třída má hodně literárního zájmu a hodně se čte. Podporuje to velice dobré a agilní studentské sdružení, vněmž jsou dívky členkami spolu se studenty a pořádají zajímavé literární večírky. Občas se zvou spisovatelé a pořádají se při jejich výročních besídky. Z mladých se čte nejvíce Vančura, Böhmel, Rosůlek, Knap, Biebl, Laciná. Má tu veliký vliv na oblibu autora, když byla příležitost osobně ho poznati při návštěvě nebo při přednášce. Při maturitě však se omezuje zájem zkoušejících pouze na staré autory, jako na Čecha a Jiráska. Žákyni, která si vyvolila práci o Vachkovi, uznal sice komisař

úspěšnou práci, kterou věci věnovala, vytkl jí však, že si nevyvolila autora významného „a již oceněného“. K mladším profesorům poměr velice dobrý, skoro kamarádský, jenž vede i k daleko většímu zájmu o látku a k daleko většímu prospěchu v jejich předmětech i k podnětům pro další samostatné studium těchto oborů. — O sport není zájem příliš velký, chybí tu osobnost, která by strhla ostatní: dosti vlažně se provozuje volej-ball, atletika, plavání, spíše jen pro kratochvíli než ze sportovního zájmu. O politiku není zájem žádný, čtou se noviny, hlavně večerníky, oktávánky čtou však také „Hvězdu“. Styk s hochy je dán hlavně literárními besídkami, má charakter dosti oficiální, jen dvě žákyně žijí s hochy v intimních stycích. Od kvarty chodívá asi polovina všech děvčat na schůzky s mládenci, ale povaha těchto schůzek je docela naivní a nevinná. Podporují to také taneční hodiny. Třída není v žádném oboru nějak vynikající nad průměr a nemá zvláštních zájmů.

Absolventka pražského gymnasia.

Naše třída nestála celkem za nic, jak se to tak občas stává. Většina jejích vlastností byly chyby ojedinělé a docela individuální, jiné jsou snad všeobecné a vůbec znakem doby. Kdysi ve čtrnácti letech jsme měly mnoho touhy po vědě, po cizích jazycích, chodily jsme na přednášky o astronomii a na kdeco. Jedna z žákyň přinesla do třídy vášnivý zájem o dekadentní literaturu, četlo se překotně a hlavně verše. Byla to velice inteligentní dívka, která strhla ostatní a udávala tón, všechny jí vlastně sloužily a snažily se jí zalíbit. Která oponovala, byla jaksi vyřazena a bojkotována. Četly jsme hodně Hlaváčka, Karáska, ale také Čapka-Choda a ruské autory. V 16 letech jsme se všechny přestaly učit a dostaly se až do maturity asi jen nějakou náhodou. V poslední době jsme chodily hodně do divadla, a také do biografu, ale na filmy jsme chodily docela bez výběru, jako služky. Na politickou schůzi jsme šly jen pro hec, když někdo přinesl do třídy pozvánky: buď nás to otravovalo nebo bavilo, v každém případě jsme na to však do čtrnácti dnů docela zapoměly a nevěděly o politice zase nic. Jako třída jsme ničím nevynikaly, měly jsme spíše schopnost se přizpůsobit vřdycky nějaké módě a sklon dělat dojem. Občas některá podlehla z lásky k některému profesorovi hrozně vášni pro nějaký předmět, pro matematiku, klasickou filologii, nebo něco jiného. Každá z žákyň měla nějakou vášnivou lásku k jedné profesorce nebo k profesorovi, což bývalo podnětem k divokým sporům. Profesorky byly většinou staré panny, chodily jsme je doprovázet a milovaly je o podléhaly jejich vlivu. Jednak intelektuálně, jednak i v zájmu o muže: jedna z profesorek nám o kdekterém ze známých mužů říkala, zda by si toho vzala, anebo toho nikdy ne vzala. Podle toho jsme pak i my muže cenily nebo necenily. Později nás tyto otázky zajímaly víc, než studijní předměty: z cizích jazyků jsme neuměly skoro nic, němčinu jen špatně, jedna mluvila trochu anglicky. Do ciziny se nedostala žádná. Také sport jsme nenáviděly, i tělocvik. Z celé třídy dovedla jenom jedna plovat. Většinou byly založeny všechny pro pohodlný život. O mužích jsme nevěděly skoro nic, dvě spolužačky se vdaly už v nižších třídách a měly hned děti, jedna z žaček si zakládala na ostentativním styku s mnoha muži, ostatní zůstávaly hloupé až do dvacátého roku. Morálně jsme nerepresentovaly velké hodnoty: podváděly jsme rodiče i profesory, soustavně jsme paděly podpisy rodičů a přepisovaly známky na vy-

svědčeních. Žádná nevěděla, co po maturitě, byly jsme vesměs typy nevýbojné, s nedůvěrou k sobě, s hroznými komplexy méněcennosti. Byla to taková nějaká vylekaná a vyděšená třída a mám dojem, že se ze všech těchto děvčat stali skuteční a klidní lidé, teprve když se seznámily s muži, že teprve pak dostaly skutečnou orientaci do života a dostaly trochu smyslu pro skutečnost.

Gymnasta, jenž přešel z venkova do Prahy.

V Praze není poměr žáků k sobě navzájem daleko tak kamarádský, jako na venkově. Venku se kamarádsky slučují celé tří, čtyři třídy, kdežto v Praze tvoří partu leda pět, šest žáků. Většinou to bývají bohatší, kteří mezi sebe nikoho dalšího nepustí. Venku bývali profesori docela maloměstští. Když venku profesori o nějakém žákovi věděli, že hraje třeba football, pronásledovali ho poznámkami, poštučováním: „No jo, to vy tak football, ale něco skutečně hodnotného...“ Na druhé straně jsou zase pražští spolužáci k sobě otevřenější, důvěřivější, každý ví všechno o druhém: je to však přátelství dosti povrchní. O literaturu není zájem docela žádný. Každý má sympatie ke Slovensku a všichni se zuby nehty brání číst slovenské autory ve škole předepsané; profesori k nim nedovedou probudit potřebný vřelý zájem. Detektivky se čtou hodně, z novin jen sportovní rubriky. Jeden idealista je komunista, jinak nemá nikdo o politice tušení a každý se jí vyhýbá. Pět mládenců jsou aktivní footballisté a pracují v klubech; školní tělocvik je však neoblíben, většinou se při hodině tělocviku všichni ulejvají jako nemocní. Do divadla se chodí málo. Poměr k dívkám byl na venkovském ústavě daleko nesnadnější, nežli v Praze: když šel student s děvčetem za humna, vědělo to celé maloměsto. Tady v Praze z oktávánů žije dvanáct v pravidelném styku s ženami; bývají to bez volby prodavačky, služky nebo vdané paní, co se dá. Netají se tím ani a ví o tom celá třída. Jiných kulturních zájmů není, v cizině byli jen ojediněle na prázdninách tři žáci, s cizími jazyky je to však slabé, ani francouzsky by se nikdo nedomluvil, němčina se bojkotuje, ne ze zřady, nýbrž z lenosti.

Septimán reálky ze západních Čech.

Třída nemá příliš velký kulturní zájem; asi dva, tři mají vřelejší vztah k umění. Tihle čtou Vančuru a Olbrachta, ostatní detektivky. Football je v nepřízni profesorů, ale za to v oblibě celé třídy; proti minulým letům, kdy bývali sportovně vyhlášení, je to však pokles. Jeden z ústavů vyniká skvěle ve footballu, protože ředitel je pro football fanoušek a podporuje ho mezi žáky. O politiku se zajímal jenom jeden, byl orientován výhradně nacionálně. K nějakému intimnějšímu kulturnímu styku s profesory nedošlo; se dvěma je tento styk velice živý, pije se s nimi v hospodě. S některými je legrace, ale k nějakému upřímnému styku nedojde, profesori se dívají na žáky s patra, a vlastně sami potlačují u žáků jakýkoli pokus o nějakou důvěrnost. Trochu lepší jsou jenom jednou za rok, na výletě. — Poměr studentů ke studentkám téže třídy velice důvěrný, několik docela intimních známostí. Na školním výletě musí profesor tyto dvojice shánět v jeteli. Jeden z profesorů nosil u sebe fotografii jedné z žaček, bylo známo, že ho děvče navštěvuje, mládenci to vyšpehovali; brzy se s ní také oženil. — Sociálně jsou ve třídě většinou chudí rolníci synkové, asi tři synové statkářů, některý syn profesora, většinou je to žebrota. Normálně odchází z septimy

reálky asi 30% na vysokou školu, ti druzí chtějí do místa, do dneška však z předešlého ročníku všichni facírují, to znamená, že nedělají nic. Mnoho jich chodí na učitelství, kde jsou vyhlídky trochu lepší. Z těch facírů se však dostal do místa jenom jeden, všichni ostatní visí rodičům ještě na krku, a budou viset asi dlouho. Všichni to víme, a na celé třídě leží hrozná deprese: co bude až dostudujeme? Jenom profesori říkají ještě krásně: „Synu, s maturitou máš otevřený celý svět.“ Ze třídy však každý ví, že mu maturita není platná pranic. Tři agrárníci doufají, že se dostanou určitě „do fleku“, mají protekci. — Jiných zájmů není; hoši mají interes o pivo, cigára a kulečník. Dívky jsou nafoukanější, ale na školních výletech jsou opilé i dívky. Celkem je mezi chlapci a děvčaty svorná shoda; většinou dívky opisují od hochů, jen slovíčka vyhledávají pro celou třídu děvčata.

„Stavař“ z posledního ročníku průmyslové školy.

Politický zájem nemá nikdo a nikdo není činný ve straně. Čte se denně jeden „Polední list“ a jeden „A-Z“, který koluje po celé třídě po listech při vyučování. — Opravdu však zajímají jenom sportovní stránky. Jinak je to špatné; povinnou školní četbu musíme číst, to se přísně kontroluje, jinak se čte jen odborná literatura. Čtou se dobrodružné spisy, zájem je o Romaina Rollanda. Jazyky se pěstují málo, asi dva umějí perfektně německy, ostatní neumějí většinou ani pořádně česky. — V cizině bylo několik žáků na trampingu a také na skautingu v Uhrách. Ve volném čase se pěstuje football, šachy, ping-pong, pořádají se turnaje tříd. Lehká atletika velice málo, na vrh diskem nebo oštěpem při mezistudentských utkáních obyčejně nikoho neseženeme. Zajímá hlavně hrubší sport: box a football. S profesory jsme ve velice dobrém poměru, půjčují nám v případě nouze i prachy, některý je fanda footballu, chodí s námi do hospody a tykáme mu. Odborní profesori nejsou nějak škrobení, a také daleko víc naučí; při jiném zacházení by s mládenci vůbec nic nepořídili. Literární jsou školo-metí. — Z kulturních zájmů mnozí jsou fandové biografu, většinou se pak ulejevají odpoledne ze třídy a jdou do kina za 2 Kč na slevenky. Také se hodně chodí do divadla, ještě víc než do kina, profesori divadlo velice propagují. Zvláště vliv jednoho profesora je tu značný; dřív chodili žáci do divadla jen aby se mu líbilo, teď už chodí na premiéry, protože se to líbí jim. — Škola je postavena na roveň střední a absolutorium se rovná maturitě. Žáci jsou však mnozí daleko starší a v celku daleko hrubší než na středních školách. Podle toho někteří z profesorů také se třídou mluví, okřídlené výroky se opakují: „Měsíc je vysoko a psi jsou hluboko.“ „Sedíte tady jako v pajzlu, takhle holku na klín a pivo na stůl, to by tak bylo pro vás.“ „Takle football a holky, to jo, ale učit.“ „Komanduje se: „Prvních deset blbounů k tabuli.“ „Tak co koukáte, blboune.“ Hlavní je, aby všechno bylo nadřeno a doslova odříkáno. Jeden z profesorů měl ve zvyku vyvolati deset žáků současně a nechat je odříkávat lekci najednou: „Nu, vidíte, blboune, jak to umíte.“ „Nedejchejte mi na hlavu blboune, smrdíte.“ Kouří se před školou na záchodech, to je oficiálně známo. V poledne se pronáší pod kabátem pivo do třídy. — Pije se mnoho. „Mládenci mají rádi ten tekutý chléb a řádkou tu štamprli. Pak se zpívá: Nikdy se nevrátí . . . Chodí se do nočních lokálů, prožívají se tam dobrodružství s děvčaty. Skoro každý má nějakou „ideální lásku“, ale vedle toho chodí s holkami nebo s vdanými. — Všechna ta

„psina“ je však jen na povrchu. Vlastně není nikomu upřímně do smíchu ani do užívání, protože vyhlídky do budoucnosti jsou velice špatné. Po šestileté praxi se může stát člověk teprve architektem. Kdo však z těch mnoha skutečně dostane místo, bude rád, bude-li vydělavat 600 Kč měsíčně.

Oktáván z pražského gymnasia na periferii.

Dvě třetiny z celé třídy jsou organizovány v Mladé generaci nár. dem. Pořádají se tam skvělé čaje, při nichž se pije, a nestojí to skoro nic. Při večerech „živé noviny“ je také hlavním lákadlem buffet, z něhož dámy ze starší generace rozdávají všechno, co zbude. Někteří z žáků se dávají zapsati pro forma, aby se tím zalíbili profesorům, protože také dvě třetiny profesorů jsou národní demokraté, někteří mají sklony k fašismu. Češtinář je horlivý zastánce pravosti Rukopisů. Pořádají se také přednášky o rukopisných bojích, pivo je vždycky a také hezké dívky: docela sympatické maloměstské prostředí, které poskytně studentu možnost setkat se s uhlazenými lidmi, zatím co je jinak docela vyřazen ze společenského života. Jinak je poměr k profesorům oboustranně nevraživý. Nejsou osobně zlí, ale většinou přepracovaní a mnozí nervově zhroutení. Některý má tyto následky ještě z války, nevydrží chvíli klidně, vyhazuje nohou, škrábe se. Působí to docela depresivně. Ředitel je dobrák s láskou ke své rodině, k národu a k „Národní politice“, kterou obyčejně cituje. Mladí profesori jsou mnohem lepší, vztah k nim je také mnohem upřímnější a probouzejí skutečný zájem o své předměty, někdy se však stane, že profesor má nějakého vášnivého konička, kterému se pak musí také věnovati celá třída. Jeden z profesorů byl filatelista a dával s oblibou otázku: „Která země evropská měla nejkrásnější známky?“ Odpověď zněla jedině: „Bosna a Hercegovina.“ Jiný byl broučkář stejně vášnivý. — Poměr k dívkám téhož ročníku je na ústavě celkem lhostejný. Mezi hochy je nějaký nepsaný zákon, že se s dívkami téže třídy nechodí, jinak se na každého hledí nepříjemně. Ve studiu jsou dívky těžká konkurence, dvě třetiny z nich studují s vyznamenáním, jsou „šplhounky“. Občas jsou s nimi bližší styky na společně pořádaných zábavách, na něž dívky poskytnou potřebné peníze. Skutečné přátelství k dívkám z téhož ústavu vzniká obyčejně teprve po maturitě. Jen když někdo bydlí s dívkou ve stejném domě, studuje s ní obyčejně a mívá k ní stejný poměr, jako ke kamarádovi. Jeden z hochů měl několik let známost s děvčetem z ústavu; to bylo všeobecně známo a respektováno, jakoby byli ženatí. Intimnější poměr k ženám má jenom ten, kdo má bohatého tatínka; jeden z žáků s vlastním autem a mnoha penězi měl poměr s děvčetem z baru. Jinak nemá většina studentů ani na zaplacení kavárny pro děvče, takže není možno, aby sní chodil. — Ve třídě jsou v poměru ke sportu dvě skupiny: sportovní skupina se nezajímá o nic jiného na světě, nežli o sport a v učení je vesměs velice slabá; pěstuje volley-ball, basket-ball, football, tennis, plavání, také lyže. Druhá skupina je nesportovní a má spíše zájmy literární. Obě skupiny jsou ve všem odpůrci, nerozumějí si, jsou mezi nimi přímo pŕutky. Ale i mezi těmi se čte málo moderní literatura: čtou Šmilovského, Jiráska, Baara, Preissovou.

První rok v Praze: právník.

První rok má člověk v Praze nejvíc vztahu ke své posteli. Když se trochu okoukl po fakultě a zjistil, že

se na přednášky nechodí, a tím nic neztratí, odvykne si ráno vstávat. Bydlí se v soukromí nebo v nějaké svobodárně. V deset se probudí, udělá se čaj na lihu, ženská přijde a trochu tu uklidí. Když není čaj, vykouří se k snídani několik cigaret, anebo ze šetrnosti lulka, tabák za 1 Kč 50. Pak se zase lehne do postele a čte se. Knížky se vypůjčují, protože na kupování není. Já čtu nejraději Uptonu Sinclaira a Pittigriliho, protože je to správná četba, která je vůbec u študáků hodně v kursu. Také Wallace nikdy nevyhyne. Ležím do dvanácti, pak se pomalu umyju, obléknu a jde se na oběd. Buď do Strakovky nebo do České akademické besedy, která je národně-demokraticky fašistická, nebo do Českého srdce, nebo do jedné hospody, kde jsou knedlíky se zelím za 1 Kč, anebo také do Renty. Líp se člověk nají, když nějaký strýc nebo známý tě pozve na žranici, pak se už den před tím nemusí večeret. Nejlepší je to ale ve Strakovce, protože tam je taky vodovod hned zadarmo k dispozici a může se oběd hned zapít, a počít v čítárně noviny. Jsou tam také dívky, ale s těmi se většinou ve dne nic nezačíná, až na večer. Když je člověk v restauraci, tak si počte Stříbrňáček nebo Politiku, a pak jde pomalou procházkou domů. Doma se neví co dělat: študovat se nechce, tak se člověk nudí, spí anebo zase čte. A zase se leží v posteli, postel je pro študáka v Praze celý život, ať je to v soukromí nebo v některé koleji. V šest se zvednu, lámu si hlavu, co by mohlo být k večeři. Buď je tu něco z domova, nebo se koupí plnokrevná tlačěnka za 1 Kč, nebo dva buřty, nebo se zajde do automatu. Když má člověk známá děvčata z fakulty, pak přijde buď děvče do bytu, nebo se zajde k ní. Bydlívají většinou po dvou, ale v případě potřeby ta druhá odchází na procházku. Když se seženou volné lístky, jde se večer do divadla nebo do biáčku. Jenom v sobotu se jde na flám. Ke „Flekům“ se mezi studenty chodí ještě mnoho, bývají tam také hezké právničky z prvního semestru. Anebo když je večer hezky, jde se z dívkou na lavičku v Chotkových sadech. Když se chce nějaký venkovský student večer chovat vzdělaně, zajde si do kavárny Mánesa, aby tam viděl slavné žurnalisty a umělce, ale otráví se při tom stejně. Tak ten flám. Začíná se v obligátní hospůdce, kde se pije pivo a jí dobré buřty s cibulí, třeba někde ve Vršovicích. Tam se posedí, zpívá a vypravují se historky. O půlnoci se zuřivě hlasuje, kam se má dál zapadnout. Ti, co mají s sebou dívky, je napřed doprovodí a přijdou pak za námi. Pak se jde obyčejně do nějakého pajzlu, to je hospoda, která je otevřená do 3 hodin, kde je pivo za 2.50 Kč a kde jsou holky. Tam si dá člověk nejvýš dvě piva, pak si přisedne nějaká holka, které se po delším hádání koupí také pivo. Jinak se z těmi děvčaty mnoho nezačíná, zejména z finančních důvodů, a dává se přednost levnějšímu poměru s trochou tý lásky. Někdy se člověk trochu stydí, protože je to tu všude tak sprostý, a pak se jde ven, obyčejně jsou všichni docela střízliví. Mezi hodinou třetí a šestou se ještě chodí po ulicích, nahlíží se do barů a do lokálů. To jsou nejkrásnější chvíle života, zejména když se jde po nábřežích v krásné náladě a při nádherných debatách o stávajícím řádě. To člověk lituje jenom toho, že tu nechodí někdo s sebou a nezapisuje všechny ty krásné myšlenky, který člověka napadnou. Tak vypadá všední den a sobota, když člověk ještě nemusí dřít. A když se dře, pak se sedí doma, neví se o ničem venku, jí se aspirin, když bolí hlava, pak se jde ke zkoušce, kde se to s větším či menším ne-

zdarem všechno vysype. A to, co zbylo v hlavě, se člověk vynasází co nejmaleji zapomínat.

Do divadla nebo biografu se chodí jenom, když jsou peníze nebo volné lístky. Z divadel hlavně na činohry a na Osvobozené divadlo. Na filmy se chodí bez výběru, docela podle náhody: je to jedno, co hrají, když člověk padne na český film, je to blbé, ale člověk si z toho může dělat psinu. — Ti, kteří jsou jako sportovci už trochu známí, o ty se kluby v Praze přímo tahají, hned jak přijdou z venkova. Těm klub opatří všechno pohodlí. Jinak se člověk ke sportu mnoho nedostane; i do vysokoškolského sportu je třeba mnoho speciálních zápisů, z nichž každý stojí peníze. V celku to přijde dosti draho a to skoro každého z venkovských studentů od sportu v Praze odradí. — Politicky je většina na fakultě v prvním ročníku pravá, dávají se strhnout hesly. Práce ve spolcích však bývá ledabylá, málokdo tam chodí pro pořádnou práci, každý si tam hlavně hledí jen posedět v teple, přečíst noviny a odtelefonovat si své hovory zadarmo. V celku se politika, i spolková, přejídá. — Co člověk chce? Většinou studují všichni, aby se stali doktory, aby mohli být slušněji živi. Shánějí se dnes jen peníze ze dne na den. Člověk kouká pomoci si trochu sociálně a užít trochu radostí světských. Dostat se do trochu lepších kolejí, aby to neznamenal tak hrozný zápas, než se sežene těch trochu peněz na divadelní představení nebo na hezkou knížku.

První rok na universitě: medik.

Politika ovládá i fakultu. Mezi žáky jsou přesně oddělené politické tábory. Zdá se, že k tak zvaným koalickým stranám patří méně posluchačů než k extrémním: ke krajní fašistické národní demokracii a ke komunismu. Pravých je daleko více. Předseda spolku mediků se vyslovil nedávno na valné hromadě spolku mediků, že v první řadě musí být cílem fakulturního spolku boj proti marxismu a židovství. Jeden z přítomných opozičníků se odvážil ho přerušit výkřikem, že tedy fakulturní spolek mediků zavádí metody lipského procesu. Byl to na neštěstí žid a byli by ho skoro zmlátili. V celku má tato pravice většinu, jak je rozvrstvena politicky však, je těžko možno určit. Rozhodně tihne k co největšímu radikalismu. Le v i c i tvoří studenti většinou z proletářských a chudých rodin, maloměstáné a také židé. Židé mezi nimi většinou vystupují jako nejčilejší organisátoři. V Pokrokovém sdružení nemajetných studentů (Poledník) je organisována většina levě smýšlejících studentů. Ostatek tvoří indiferentní, neinformovaní. Medici se zajímají o svou práci, o kavárnu, o ping-pong, a nemají mnoho znalostí z politiky. Dají se také snadno strhnouti na tu či onu stranu. — Sport pokračuje tak, jak se začal pěstovati na střední škole. Jen že tu je na universitě na něj více kdy. První dva měsíce studia se nechodí obyčejně na přednášky, nýbrž spíše jen do Strakovy akademie na sport. V zimě na lyže. Ale z těch, kteří dělají sport profesionálně, pak ve studiu obyčejně už mnoho nebývá, a obyčejně utkví na nějaké načaté kariéře. V podstatě vyžaduje skutečné studium na fakultě celého člověka, a nezbude kdy na něco jiného.

Největší chybou je, že se nedostává studentům žádného pořádného politického zasvěcení. Propagačně dělají mnoho komunisté, byl jsem sám přizván do jedné komunistické buňky, do debatního kroužku. Několik organisovaných komunistů se tu snažilo vpravit komu-

otázky a odpovědi

Jak mají být posuzováni němečtí protestanti

I.

Vážený pane redaktore,

dovolte mi, abych několika slovy uvedl na pravou míru obraz, jež podává značka J. T. v 2. čísle Prítomnosti o poměrech v německé evangelické církvi. Článek nutně vzbudí v čtenáři jinak neinformovaném dojem, že celý německý protestantismus s jednosvorným nadšením vydal církev a náboženství do služeb hitlerovské politiky a že se dal zkrátka „gleichschaltovat“ s radostí; jen snad prý několik výjimečných jednotlivců protestovalo proti znásilnění církvi politickou stranou.

Ve skutečnosti jest však pravdou asi tak pravý opak. Je pravda, že četní němečtí protestanté byli a jsou nemálo zmateni. Je také pravda všecko to, co článek vykládá o strašných nápadech takového Stapela a jiných „německých křesťanů“. Celkový obraz však jest podstatně jiný. Stal se ovšem pokus církev „usměrnit“ a podrobit ji vládě „německých křesťanů“, církevní to odnože hitlerovství. Pokus ten se stal s vynaložením všech obvyklých prostředků, u tolika jiných oblastí a korporací osvědčených: nejdřív byly násilím sesazeny církevní úřady a dosazení státní komisaři, pak byly zaranžovány a známým způsobem zagitovány volby do všech církevních zastupitelstev a sněmů, sám Hitler v rozhlasové řeči den před círk. volbami agitoval pro „německé křesťany“. Ve volbách „něm. křesťanů“ opravdu zvítězili (27. VII. 33) a dosadili si ovšem své církevní vlády, mezi nimi v článku zmíněného říšského biskupa Müllera a pověstného Hossenfeldera. Až potud šlo vše podle programu. Další částí programu podle analogie jiných případů mělo jistě být úplné zlikvidování oposice: chvalitebné podrobení většiny a násilné odstranění několika nepoddajných. Jenže zde program selhal. Staly se pokusy jej provést po dobrém nebo po zlém; ale narazily na odpor stále rostoucí. Asi tím byly rozhodující kruhy překvapeny: v církvi se našlo mnoho lidí, zvláště mezi faráři, kteří se prostě nedali a kteří nedali své svědomí do služby populární náladě. Nejdřív to církevní vlády zkoušely násilím (suspensemi); ale to nepomáhalo, odpor rostl a byl zorganizován. A za čtvrt roku po slavném volebním vítězství dali si „němečtí křesťané“ v polovině listopadu na generální ústup, maskovaný leda několika průhlednými manévry. Nejpůvodnější jejich vůdcové se vzdali úřadů (mezi nimi Hossenfelder); „arijský paragraf“, v září nucený některým zemským církvím, byl nakvap odvolán; říšský biskup Dr. Müller, „der Vertrauensmann des Führers“, kolísá sem tam pod náporom oposice a je jen otázkou chvíle, kdy bude donucen k resignaci. A Hitler sám, jenž v červenci dal „německokřesťanskému“ náporu své posvěcení, zatroubil v prvních dnech prosince na ústup, prohlásiv, že stát nemá nadále zájmu na moci „německých křesťanů“.

Výsledek církevního zápasu jest, stručně řečeno, ten, že se pokus o „usměrnění“ německé evangelické církve nepodařil, byv odražen tuhým a statečným odporem uvnitř církve. Je to jistě zajímavé divadlo pro každého, komu leží na srdci kurs duchovních hodnot, i když je snad daleko zájmu speciálně náboženského; ukazuje se, že i Hitler ustoupí, když narazí na odpor dosti tuhý. Bylo by zajímavé uvažovat o tom, proč takový odpor nenalezl nikde jinde, než právě v církvi. Do toho se však nechci pouštět; chtěl bych jen upozornit Vás a Vaše čtenáře, že obraz, jakého se jim dostalo v posledním čísle Prítomnosti, je správný leda v detailech, jako vystižení celku však naprosto falešný. Váš v úctě Dr. J. B. Souček.

II.

Nepsal jsem v „Prítomnosti“ nic jiného, než co psaly naši i zahraniční dopisovatelé „Kostnických jisker“, „Českoého bratra“, katolického „Života“, „Křesťanské revue“ Ymky atd. Článek do „Prítomnosti“ byl psán koncem listopadu a vyšel později; situace byla tehdy taková, jak jsem ji vylíčil. O náboženských poměrech v Německu psal jsem do „Prítomnosti“ v srpnu a v září 1932. Vzpomínám si, že už tehdy někteří naši evangelici se zlobili, že se prý kritikou německých luteránů pomáhá katolíkům. Nemohu za to, že němečtí katolíci byli a jsou programově i prakticky statečnější než luteráni. Že nejsem daleko ani dnes od pravdy, dosvědčuje i nejnovější článek prof. Hromádky v „Křesťanské revui“ č. 4. Čekal jsem, že někdo ujme se kritizovaných luteránů. Ale pánové

nism ostatním. Chrlili ze sebe fráze, že to bylo trapné. Člověk si mezi nimi připadal najednou jako národní demokrat, když slyšel všechny ty nesmysly. Ostatně tu neměl nikdo ani kapku smyslu pro skutečný život ani pro politiku, a buňka se rychle rozpadla. — Proč se něco podobného nepodnikne lépe a na objektivním základě? Je tu tolik mladých lidí neustálených, hledajících politicky nějaký pevný bod. Ke všem politickým stranám je nedůvěra. Čteme hodně „Prítomnost“, protože dává příležitost k politické výchově bez pověr a bez frází. „Prítomnost“ je přece dnes také už vlastně politická strana: proč se nestará o politickou výchovu mladých také prakticky?

Ještě něco. Víte, že antisemitismus je dnes i mezi námi už faktickým proudem? Nejen na fakultě; i ve středních školách i na obecných. Slyšel jsem o případech, kdy se na obecné škole náhle přihlásilo děvčátko, že už nechce sedět vedle své sousedky, protože je to židovka. Odkud se to bere? Infekce přes hranice, nebo made in Czechoslovakia?

Filosofka z venkova.

Fakulta je plná politiky, studenti jsou politicky rozdělení, debaty v kolejích jsou všechny podle stranických klíčů, ale přímého příslušenství ke stranám není mnoho. Schůze o rozdělení stipendií bývají politické, vždycky je zřetelná pravice a levice a vždycky zasahuje vliv politických stran. V tom však není problém: problém vysokoškolského studenta je především sociální. Dívky jsou stejně jako štvány kondicemi od rána do večera a nemívají chvíli volnou pro sebe. Některé bydlí v dívčí koleji, mají stipendium buď 340, 270, 170 nebo 80 Kč měsíčně, z toho si platí byt 160—300 Kč měsíčně a denní stravu za 8—8.50 Kč. Nejlevněji je možno vystačiti na byt se stravou se 400 Kč. Aby se sehnalo, co je třeba na ošacení, na knížku, na něco mimo udržení holého živobytí, je třeba vyučovat. Polovina všech filosofek dává hodiny. Nabídky přicházejí zřídka, shánějí se hodiny soukromě, podle známostí s profesorkami v ústavech. Akademická svépomoc valně mnoho nepřinese. Dříve se plativalo za kondici průměrně 15 Kč, dnes je ráda každá, když dostane 5—8 Kč. Při tom bývají kondice často na druhém konci Prahy, s jednou kondicí se ztratí i tři hodiny času, nebo se projedí polovina vydělaných peněz elektrickou. — Sportu se při tom provozuje dosti, jenom na filosofické fakultě je sport hodně zanedbán. Pěstuje se tenis, rytmika, plavání, bruslení, hry míčem, lyže a kanoe. Často se jezdí v létě na tramping, obyčejně ve větších společnostech. Jinak nebývá mezi dívkami na fakultě kolektivního citění: jen kamarádství dvou či tří děvčat. Na žádnou jinou kulturní práci nebývá kdy: na divadlo a na film nebývají peníze. Při návštěvě divadla větší záliba pro opery. Jinak: Sokol rytmika, a doma se čtou knihy z knihovny. Pokud se nestuduje ke státnicím, čte se velice mnoho. Studentské lásky ze střední školy obvykle pokračují v Praze na vysoké, někdy k nim přibudou nové, ale celá polovina děvčat na universitě zůstává i zde v Praze, když nabyly svobody, při svém starém způsobu života. Je příliš mnoho materiálních starostí, kondic ubylo, stipendia jsou stále zmenšována, přibýlo starostí. Není naděje na zlepšení a při dnešní vyhlídce na místa není ani mnoho skutečné chuti k učení.

dopisy

Ještě o dvacítiletých

Vážená redakce a milá kolegyně H. S.,

představuji si profesorskou solidaritu trochu jinak, než jak ji rozumíte Vy, má vzdálená kolegyně, ve svém dopisu. Můj list byl míněn v neposlední řadě jako obrana napadených profesorů, ale to, co jsem v něm řekla o studentech, bylo ovocem upřímného pozorování a projevem sympatie i dobré vůle.

Podle mého mínění nemá jeden profesor říci veřejně o druhém, i když jsou kryti značkami, že ten druhý je naivní a vykládá dětem pohádky. Na štěstí je pojem naivity relativní a každý mu rozumí jinak.

Řekla bych, že všichni bychom se měli snažit, vytvořit ze školy dílnu lidskosti. Ještě dnes, a snad právě dnes, kdy jsou poměry ve společnosti často tak neurovnány, je mnoha mladým lidem škola útočištěm, kde si na chvíli v práci a poměrně pohodě oddychnou od mimoškolských starostí. Máme vnášet i tam neklid a nepokoj, i tam, před mladými lidmi, máme beze studu opakovat fráze o zkorumpovaném politickém životě? Jak bude vypadat střední škola, jak nesmyslnou institucí bude se zdát i se svým výběrovým systémem, jestliže žactvo do školy přijmeme a na konci studií mu vezmeme všechnu odvalu poukazy na to, že se v životě neuplatní? Nemáme spíš povinnost potěšit žáka, který upadne v úloze do pathosu, poradit mu, je-li to možno? Vyvrátit nesmyslné nařčení, jako by vinou nás, kteří jsme se náhodou ještě do míst dostali, ztrácel možnost výděлку.

Podezření z neznalosti psychologie větších studentů může dotčená M. R. na štěstí odmítnout. Učila jich už hodně, byť v krátké době. Abiturienti, s nimiž ona se setkala — při velkém procentu těch, kteří vstupují na střední školu později, a při houževnatosti žáků slabě nadaných, kteří jsou ochotni xkrát opakovat — jsou chlapi od 18—25 let. I oni čtou, myslí a debatují.

A, milá kolegyně, čtou nejen Marxe a české noviny všech směrů, čtou i Slováka a Dav. I tam hledají odpověď na své problémy a netají se svými závěry; mnohý s nimi ke své škodě vystoupí i veřejně. V odpověď na ně nemůže profesor přinést vždy jen dojetí, souhlas a soucit, leckterý názor musí uvést na pravou míru i jinak. Třeba za bouřky, jež vyčistí vzduch.

Snad byste měla, milá kolegyně, přijít na nějaký rok k nám, na Slovensko, abyste pochopila, že profesor musí stavět, ne bořit, a že ta odsuzovaná naivita, lépe řečeno víra, je konečným stadiem, že vyplývá z pocitu vítězství nad sebou samým a trošičku i nad okolím. K tomu vítězství dojde člověk po trpkých stupních beznaděje, po přechodném pocitu cizoty, zneuznávání a podezírání. Ta „naivita“ je předpokladem pro naši práci. Ale nebyla nám dána. Vykoupili jsme se do ní. Proto se jí držíme a těžko nás z ní někdo vytrhne. M. R.

listárna redakce

Kritika českého finančníka. Uveřejnili jsme v čísle 51 loňského ročníku v „Přítomnosti“ článek „Kritika českého finančníka“ a v čísle 3 letošního roku článek „Ke kritice naší finanční politiky“. Články byly označeny šifrou „Z“. Pan Karel Karásek nás žádal, abychom konstatovali, že články ty nepsal, protože by nerad po 30 letech publicistické činnosti připustil domněnku, že píše anonymní články. Vyhovujeme rádi jeho přání, a na několik dotazů, které nás došly, odpovídáme při té příležitosti, že autorovo jméno sdělit nemůžeme.

se omezují většinou jen na církevní časopisy. Sám se řídim radou dra Fuchse, že své názory půjdu hlásat třeba čertům do pekla bez ohledu na stranicko-nestranický ráz listů.

1. Pozdvihlo se hnutí luteránských farářů za „svobodu církve“. Nedivím se faráři dru Součkoví, že z čistě lidského stanoviska má radost, že faráři ještě něco v Německu znamená. Otázka však jest: Je učení luteránů správné? Oč jim jde? A co od nich čekat pro nás?

Vzpomínám si na různé příhody s nimi na mezinárodních konferencích, kde jsem se s nimi sešel: v Helsinkách 1926, v Gexu ve Francii 1928, v Neuwiedu v Německu 1931. Na jedné z nich vydali spisek, že království boží není z tohoto světa — aby pak za pět let chtěli si dát odhlasovat, že Německo není vinno na válce; jindy zase používali Barthovy theologie, aby jí potírali anglosaské, praktické pojetí, blízké našemu českému myšlení; jindy pak, citíce už pochod lidových mas, zmlkli, když šlo o spolupráci národnostní; nechci už ani vzpomínat, že po svém zájezdu do Prahy uveřejnili si „mlado-reformovaní“ luteráni v listu studentského svazu, že byli navštívit „potlačené německé bratry“ v Praze. Jde jim vždy o vysokou metafysiku, — aby pak ve veřejném životě dovolili kdejaký absolutismus, zvláště jde-li o to, šířit zbraní německou vyšší kulturu. Proto již za světové války si dovedli dobře představit Ježíše se strojní puškou, jak bojuje v zákopech za Velké Německo; proto ani dnes, kdy jdou s Hitlerem, jim nejde než o německé nacionální sebevědomí, v němž ve svých svazech vychovávali, připravující převrat, svou mládež. Dnešní oposice farářská myslí politicky stejně jako hitlerovství, ne-li radikálněji. Při tom se ovšem brání znásilňování své državy, církve. Je-li však hitlerovství novým náboženstvím, k čemu ještě svobodná církev? Má-li Hitler politicky pravdu, a souhlasí-li s ním faráři, k čemu potřebují ještě církve? Proto je radost nad nimi zbytečná.

2. Poukazoval jsem od r. 1928 na světlý bod německého protestantismu, na Karla B a r t h a, ovšem Švýcara a ne Němce. Byl teprve nyní v Bonnu sesazen pro svůj nesmlouvavý odpor proti pohitlerovštění církve. I Barth praví, že jeho boj není politický. Mám plné pochopení pro hodnoty náboženské i pro svobodu církve. Těžko však chápu, jak je možno mluvit o „svobodě slova božího“ a nehnout pro ni prakticky ani prstem. Pěstovat čistou theologii a říkat, že nejde o politickou oposici, je strkání hlavy do křoví. Buď je evangelium i pro tento svět nebo je zbytečnější než staré železo. Jak je nám bližší myšlení anglosaské! Toto roztrhování zbožnosti a veřejné práce není v katolictví a to je jeho velká přednost, třeba si lidé to jmenovali klerikalismem.

3. Psal jsem zajisté o detailech, poněvadž v nich lépe vynikne skutečnost než v dlouhém popisování. Vím-li na př., co je to německý pozdrav ve škole:

Učitel vstupuje do třídy a zdraví německým pozdravem: Heil Hitler!
Děti odpovídají: Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!
Učitel opouští třídu a zdraví: Heil Hitler!
Děti odpovídají: Až na věky věkův. Amen!

udělám si lepší dojem o církevní situaci (katolické, a ovšem i protestantské), než ze všeobecného popisu.

4. Proč jsem články psal? — S vědomím, že kořeny hitlerovství jsou hlubší a proto nebezpečnější než jen středostavovskyo-hospodářské, jak se nám snaží namluvit zejména kritikové sociálně-demokratičtí a komunističtí, jejichž kořenost a neohybnost je jen o málo lepší než omezenost luteránská. Kdo operuje proti Hitlerovi stále jen lipským procesem, koncentračními tábory, prohrál to a prohraje to. Studium ideálů a života na př. německé mládeže ukazuje, jak i myšlenkově šlo o revoluci, třeba demokratičtí kritikové stále si hrají se slovy a mluví o reakci a protirevoluci. Hitlerovství bylo odvážnější a pružnější myšlenkově a vyhrálo. Dovedlo probudit nadšení v mládeži a získalo ji; neslibovalo jí hospodářské výhody, ale mluvilo o ideálech; zajímavý příklad (spolu s Itálií) i pro demokratický svět, jak získat a udržet pro svůj režim mládež.

5. Ale ovšem: hledající však právě v německých luteránech poučení, vidíme, že n á b o ž e n s k y: lidsky, programově je nám bližší katolický opat Zavoral se svým vánočním poselstvím a český katol. arcibiskup Kašpar se svým pastýřským listem o katolické charitě než všichni němečtí luteráni a „němečtí křesťané“ dohromady. Politicky pak: němečtí luteráni jsou stoupenci nenávislného velkoněmeckého programu jako ostatní. Náš úkol je — bohužel —

Očekávat je nejen s evangeliem, ale i s mírně nabroušenými zbraněmi.
Ing. Josef Teindl.

